

MØTEINNKALLING

Utval: Kommunestyret
Møtedato: 22.08.2019
Møtetid: Kl. 16:00
Møtestad: Biblioteket på Bjørkheim

Varamedlem skal ikkje møta utan nærare innkalling

Forfall til møtet må meldast snarast råd til Sørvisseenteret (tlf. 56 58 74 00 eller e-post postmottak@samnanger.kommune.no), som vil kalla inn varamedlem.

Me ber om at alle som kan vera ugilde i ei eller fleire saker på sakslista melder frå om dette til Sørvisseenteret.

Knut Harald Frøland
ordfører

SAKLISTE

Saker til handsaming på møtet

Sak nr.	Arkivsak	Sakstittel	Merknad
036/2019	19/730	Faste saker	
037/2019	19/255	Granskingsrapport barnevernsak	

Oversikt faste saker

- Godkjenning av innkalling og sakliste
- Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Marianne Soleng	Arkivkode: FE-033
Arkivsaksnr: 19/730	Løpenr: 19/6316
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Kommunestyret	22.08.2019	036/2019

Faste saker

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

- Møteinnkallinga og saklista vert godkjent.

Oversikt over faste saker:

Godkjenning av innkalling og sakliste.

Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte.

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Charlotte Hageberg	Arkivkode: FA-F47
Arkivsaksnr: 19/255	Løpenr: 19/6128
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Kommunestyret	22.08.2019	037/2019

Granskingsrapport barnevernsak

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

På bakgrunn av framlagde rapport vedtar KS å gje oppreisning til dei to borna A og S med ein sum av 100 000,- kvar i saken som omhandlar dei.

På bakgrunn av framlagde rapport vedtar KS å gje oppreisning til born S med ein sum av 100 000,- i saka som omfattar han.

KS vil i tillegg gje ein uforbeholden unnskyldning til familien Haga for dei påstandane som er framsett mot familien.

KS vedtek å innvilga 250 000 til å få utgreid sak nr 3.

Dokument som er vedlagt:

RAPPORT granskning barnevernet Samnanger 14-08-19

Kva saka gjeld:

Saka omhandlar barnevernets håndtering av 3 spesifikke saker.

Granskingas mandat framgår av vedtak i Samnanger kommunestyre 21.02.2019:

Kommunestyret ber om at det vert iverksatt ei ekstern granskning av dei tre barnevernsakene i Samnanger kommune som rådmannen har motteke bekymringsmelding om. Det skal i granskinga sjåast på om kommunen si handtering/framgangsmåte i sakene har vore i samsvar med gjeldande reglar, normer og verdjar. Ein skal sjå på prosessane fram mot vedtak/beslutningar og vurdere metodane som er brukt.

Det må så langt som mogleg konkluderast i kvar av dei tre sakene og seiast noko om det ligg føre nokon grunn til oppreisning i sakene. Rapport frå granskinga må liggja føre innan utgangen av oktober 2019. Kommunestyret skal få presentert resultatet av granskinga når rapporten ligg føre.

Rådmannen har ansvar for å førebu og gjennomføra konkurranse om granskingsoppdraget, og for å velja leverandør og inngå kontrakt med dei som skal gjennomføra oppdraget. Det er ein føresetnad at dei som skal gjennomføra oppdraget, må ha nødvendig barnevernfagleg og juridisk kompetanse.

Det vert løyvd 600.000 kroner til dette arbeidet, finansiert av disposisjonsfondet. Dersom det vert behov for ytterlegare midlar, må det leggjast fram sak om dette i kommunestyret. »

Vurderingar og konsekvensar:

«Ut få den ramma som vart tildelt på 600 000,- har granskarane kun fått gjennomført to av sakene så langt i prosessen. Granskningsarbeidet i sak 1 og 2 har vore mykje meir omfattande og arbeidskrevjande enn opprinneleg antatt. Arbeidet har sprengt den tids -og kostnadsramma som er lagt til grunn i tilbydars tilbud. I sak 3 føreligg det eit svært breidt dokumentomfang. Granskarane har motteke 13 tjukke saksmapper fordelt på dei fire barna. Granskarane har ikkje hatt kapasitet til å ferdiggjesta granskninga i denne tredje saka innanfor dei føreliggjande tidsmessige og økonomiske rammer.

Rådmannen ber om yttlegare 250 000,- til å fullføre granskninga i sak 3.

Hovedkonklusjonane i rapporten. (referert frå rapporten)

Granskingen har avdekket at barneverntjenesten i Samnanger i de granskede sakene på en rekke punkter har opptrådt i strid med både barnevernloven og god forvaltningsskikk. Dette gjelder blant annet:

- **Manglende skriftlighet og dokumentasjon.** Det er et gjennomgående trekk at barneverntjenestens vurderinger i liten grad er dokumentert. Dette er brudd på god forvaltningsskikk og representerer et rettssikkerhetsproblem for de berørte barn og foreldre.
- **Manglende høring av barnas synspunkter.** Barneverntjenesten er forpliktet til å innhente og vurdere å ta hensyn til barnas synspunkter når barna er gamle eller modne nok til å ha en oppfatning. Det er ikke sannsynliggjort at barna har medvirket eller har fått sine synspunkter referert og vurdert.
- **Manglende vurderinger av alternativer.** Barneverntjenesten er forpliktet til å vurdere skånsomme alternativer når det gjennomføres akutt plasseringer. Dette ser ikke ut til å ha vært gjort.
- **Manglende hjelpetiltak.** Barneverntjenesten er forpliktet til å sette inn adekvate hjelpetiltak der dette er mulig, fremfor å velge mer inngripende tiltak. Dette ble ikke gjort.
- **Manglende revurderinger ved endret situasjon.** Barneverntjenesten er forpliktet til å vurdere saken på nytt ved endringer i familiesituasjonen som kan ha betydning. Det fremgår ikke om dette er gjort.
- **Manglende vurdering av fosterhjem etter omsorgsovertakelse.** Plikten til først å vurdere fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk er ikke overholdt, heller ikke søskens behov for å vokse opp sammen er vurdert.
- **Mangelfullt tilsyn av fosterhjem.** Plikten til å følge opp barn i fosterhjem har ikke vært overholdt i samsvar med kravene i barnevernloven.
- **Sammenblanding av roller.** I Samnanger kommune var rollene som sosialleder og barnevernleder kombinert i en stilling i den perioden de granskede sakene pågikk. Dette er to ulike funksjoner med ulike oppgaver. I de foreliggende sakene ser det ut til at rollene har glidd over i hverandre, med uheldige resultater for privat part.
- **Manglende informasjon til foreldre.** Barneverntjenesten har ventet unødige lenge med å informere foreldre om tilbakeholdelse av barn og akutt plassering.

Vurdering av oppreisning:

Referert frå rapporten: «Norsk erstatningsrett er konservativ. Det skal kun erstattes påviselig økonomisk tap og det må godtgjøres at det er årsakssammenheng mellom den erstatningsutløsende hendelsen og det økonomiske tapet. Skal man vurdere en erstatning for tapt inntekt e.l. bør det i så fall legges frem dokumentasjon på hva man mener man skal ha erstattet.

Når det gjelder oppreisning har denne en annen karakter og er en erstatning for ikke-økonomisk tap. En oppreisning bærer ofte preg av å være et «plaster på såret» og en unnskyldning. Det er vanskelig å sette en økonomisk verdi på traumatiske opplevelser og tilknytningsbrudd, og granskerne vil anbefale Samnanger kommune å se hen til hvordan andre kommuner har løst dette.

Det er ikke etablert noen norm som er egnet til å fastsette en eventuell oppreisnings størrelse i saker som disse, verken av domstolene eller ved kommunal praksis. Denne type saker kan dessuten ha svært ulik karakter. Det er derfor vanskelig å anbefale størrelsen på eventuell kompensasjon i de sakene som her er gransket. Beslutning om oppreisning i saker som disse, vil antakelig like gjerne være et uttrykk for en politisk markering og ønske om forsoning som en erstatning i juridisk forstand».

Konklusjonane i denne rapporten er eintydige og kraftfulle i forhold til det kommunale barnevernets behandling av dei to sakene som er granska. Det arbeidet som er gjort i desse sakene kan ikkje seiast å byggja opp under nokon av verdiane våre i forhold til kvalitet og tillit. Det er likevel viktig for rådmannen å presisera at oppreisningssummane ikkje på nokon måte representerar kva rådmannen meiner ein øydelagd barndom og derpåfyljande øydelagd liv er verdt. Denne saka har vore og er ei stor belastning for dei berørte familiar, ansatte i administrasjonen og samnanger kommunes innbyggjarar. Oppreisninga må sjåast på som ein innrømmelse av at Samnanger kommune erkjenner at me har gjort ein dårleg jobb som har hatt store uheldige konsekvensar for dei berørte familieane på ein rekkje områder.

I desse sakene er me alle taparar når me ser kva konsekvensar dette har ført med seg, og rådmannen oppmodar alle partar til å ta lærdom av dette og ikkje vera opptatt av kven som fekk rett! Rådmannen ynskjer med dette å setja eit endeleg punktum i desse to sakene og håpar at både politikarar og andre forsoner seg med dette.»

Rapport

GRANSKING AV TRE BARNEVERNSSAKER

Samnanger kommune

14. august 2019

Innhold

Hovedkonklusjoner	side 3
Mandat og oppdrag	side 4
Granskere	side 4
Metode	side 5
Grunnleggende hensyn i barnevernet - barns menneskerettigheter	side 6
Granskingens sak 1	side 9
Granskingens sak 2	side 26
Granskingens sak 3	side 42
Spørsmålet om oppreisning	side 43
Generelle bemerkninger	side 44

Hovedkonklusjoner

Granskingen har avdekket at barneverntjenesten i Samnanger i de granskede sakene på en rekke punkter har opptrådt i strid med både barnevernloven og god forvaltningsskikk. Dette gjelder blant annet:

- **Manglende skriftlighet og dokumentasjon.** Det er et gjennomgående trekk at barneverntjenestens vurderinger i liten grad er dokumentert. Dette er brudd på god forvaltningsskikk og representerer et rettsikkerhetsproblem for de berørte barn og foreldre.
- **Manglende høring av barnas synspunkter.** Barneverntjenesten er forpliktet til å innhente og vurdere å ta hensyn til barnas synspunkter når barna er gamle eller modne nok til å ha en oppfatning. Det er ikke sannsynliggjort at barna har medvirket eller har fått sine synspunkter referert og vurdert.
- **Manglende vurderinger av alternativer.** Barneverntjenesten er forpliktet til å vurdere skånsomme alternativer når det gjennomføres akutt plasseringer. Dette ser ikke ut til å ha vært gjort.
- **Manglende hjelpetiltak.** Barneverntjenesten er forpliktet til å sette inn adekvate hjelpetiltak der dette er mulig, fremfor å velge mer inngripende tiltak. Dette ble ikke gjort.
- **Manglende revurderinger ved endret situasjon.** Barneverntjenesten er forpliktet til å vurdere saken på nytt ved endringer i familiesituasjonen som kan ha betydning. Det fremgår ikke om dette er gjort.
- **Manglende vurdering av fosterhjem etter omsorgsovertakelse.** Plikten til først å vurdere fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk er ikke overholdt, heller ikke søskens behov for å vokse opp sammen er vurdert.
- **Mangelfullt tilsyn av fosterhjem.** Plikten til å følge opp barn i fosterhjem har ikke vært overholdt i samsvar med kravene i barnevernloven.
- **Sammenblanding av roller.** I Samnanger kommune var rollene som sosialleder og barnevernleder kombinert i en stilling i den perioden de granskede sakene pågikk. Dette er to ulike funksjoner med ulike oppgaver. I de foreliggende sakene ser det ut til at rollene har glidd over i hverandre, med uheldige resultater for privat part.
- **Manglende informasjon til foreldre.** Barneverntjenesten har ventet unødige lenge med å informere foreldre om tilbakeholdelse av barn og akutt plassering.

Mandat og oppdrag

Granskingens mandat framgår av vedtak i Samnanger kommunestyre 21.02.2019:

Kommunestyret ber om at det vert iverksatt ei ekstern gransking av dei tre barnevernsakene i Samnanger kommune som rådmannen har motteke bekymringsmelding om. Det skal i granskinga sjåast på om kommunen si handtering/framgangsmåte i sakene har vore i samsvar med gjeldande reglar, normer og verdiar. Ein skal sjå på prosessane fram mot vedtak/beslutningar og vurdere metodane som er brukt.

Det må så langt som mogleg konkluderast i kvar av dei tre sakene og seiast noko om det ligg føre nokon grunn til oppreising i sakene. Rapport frå granskinga må liggja føre innan utgangen av oktober 2019. Kommunestyret skal få presentert resultatet av granskinga når rapporten ligg føre.

Rådmannen har ansvar for å førebu og gjennomføra konkurransen om granskingsoppdraget, og for å velja leverandør og inngå kontrakt med dei som skal gjennomføra oppdraget. Det er ein føresetnad at dei som skal gjennomføra oppdraget, må ha nødvendig barnevernfagleg og juridisk kompetanse. Det vert løyvd 600.000 kroner til dette arbeidet, finansiert av disposisjonsfondet. Dersom det vert behov for ytterlegare midlar, må det leggjast fram sak om dette i kommunestyret.

Barneadvokatene ble tildelt oppdraget etter at det var gjennomført offentlig anbud og evaluering etter reglene i Lov om offentlige anskaffelser. Avtale om granskingsoppdraget ble inngått 13.05.2019.

Det understrekes at en gransking ikke er en overprøving av de rettslige beslutninger som er gjort av fylkesnemnd eller domstol. Denne rapporten vil derfor ikke drøfte de aktuelle sakenes endelige resultat. Imidlertid vil beslutninger i fylkesnemnd og domstol ofte gjenspeile kvalitet og etterprøvnbarhet i prosessen fra barneverntjenesten åpner en sak til rettskraftig beslutning foreligger. Granskernes oppgave har vært å vurdere kommunens fremgangsmåte/håndtering av prosessen i de aktuelle saker frem mot endelig vedtak. Vi har dessuten i noen grad valgt å se på kommunens oppfølging etter vedtak/beslutninger, i henhold til de forpliktelser og regler som gjelder for barneverntjenesten også etter en beslutning i fylkesnemnda eller domstolen.

Vi er i mandatet bedt om å vurdere *kommunens* fremgangsmåte. Denne er i de foreliggende sakene i all hovedsak sammenfallende med *barneverntjenestens* fremgangsmåte.

Granskere

Granskingen er gjennomført av advokat Thea W. Totland i Barneadvokatene og barnerettsrådgiver Geir Kjell Andersland.

- **Thea W. Totland** er en av Norges mest erfarne barneadvokater. Hun arbeider utelukkende med saker innen barnevernloven og barneloven, saker som omhandler vold eller seksuelle overgrep mot barn, saker hvor mindreårige har begått straffbare forhold og saker hvor barns rettigheter i forhold til skole, helsevesenet og offentlig forvaltning skal ivaretas. Totland har tidligere arbeidet i barneverntjenesten og har i tillegg til utdannelsen som jurist en internasjonal mastergrad i Children's Rights. Hun er veileder og sensor i barnerett for masterstudenter ved Universitetet i Oslo.

- **Geir Kjell Andersland** er en erfaren barnerettsjurist som har arbeidet med barnerettslige spørsmål i nærmere 20 år. Han har bakgrunn bl.a. som fylkesnemndleder, regiondirektør i Bufetat, advokat og som adm. direktør i flere virksomheter. Han har også politisk erfaring som statssekretær, byråd og fylkestingsrepresentant. Andersland har deltatt i flere offentlige utvalg som har vurdert barnefaglige og barnerettslige temaer og er i dag medlem av det regjeringsoppnevnte barnelovutvalget. Andersland er også sensor i barnerett ved Universitetet i Bergen.

Metode

Granskingen baserer seg på en grundig gjennomgang av sakens dokumenter. Disse inkluderer referater, interne notater, vedtak, korrespondanse samt saksdokumenter for fylkesnemnd og domstol. Dokumentene er stilt til disposisjon av Samnanger kommune.

Videre er det gjennomført intervjuer med de private partene i saken (foreldre og barn) og involverte saksbehandlere.

Funn i granskingen er sammenholdt med gjeldende lover og forskrifter, veiledere for god praksis i barneverntjenesten samt granskernes egen erfaring fra arbeid med barnevernssaker. Samnanger kommune har innhentet berørte parter samtykke til at gransking gjennomføres og at saksforholdene dermed gjengis anonymisert i rapporten.

En betydelig ekstrautfordring for granskningsarbeidet har vært tilgangen til alle de granskede sakens dokumenter. Flere dokumenter kom for en dag først etter at granskningsarbeidet var avsluttet. For å sikre at granskningsrapporten er mest mulig fyllestgjørende og konklusjonene dekkende for samtlige tilgjengelige dokumenter i sakene, ble derfor de nyoppdagede dokumentene gjennomgått og vurdert etter at rapporten var ferdigstilt og levert av granskerne.

Dette har ført til et betydelig merarbeid ut over de rammer som opprinnelig var satt for oppdraget. Rapporten, slik den nå foreligger, omfatter også den dokumentasjon som er frembrakt av Samnanger kommune etter at arbeidet opprinnelig var avsluttet.

Granskingen er gjennomført i perioden 27. mai til 14. august 2019.

Grunnleggende hensyn i barnevernet - barns menneskerettigheter

Barnevernloven er under stadig endring. De siste endringer ble vedtatt av Stortinget våren 2018 og iverksatt 1. juli 2018. Når denne rapporten skrives, er et forslag til ny barnevernlov ute på høring. Samtidig er det et gjennomgående trekk ved mange av lovendringene at de langt på vei lovfester krav til barnevernet som snarere representerer en tydeliggjøring av god praksis enn en endret rettstilstand. I all hovedsak gjaldt uansett de følgende grunnleggende hensyn også da de tre barnevernssakene denne granskingen omfatter ble behandlet.

Barnevernets hovedformål er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Hensynet til barnet eller barnas beste er det avgjørende hensyn for alt arbeid i barnevernet.

Barn har rett til å bli hørt og til å medvirke i egen sak. At dette skjer og at synspunktene undergis reell vurdering, er av svært sentral betydning for å kunne avklare og sikre barnets beste. Denne retten har lenge eksistert i barnevernloven og FNs barnekonvensjon, og har siden blitt inntatt i Grunnloven og er blitt skjerpet i barnevernloven. Men også foreldrene har en grunnleggende rett til å medvirke i saken.

Barne- og familiedepartementet har formulert dette slik i en proposisjon om endringer i barnevernloven i 2017¹:

Barn og foreldre må bli lyttet til og tatt på alvor. Barnevernet må ikke være enig med barnet eller foreldrene, men skal vise respekt for deres synspunkter og behov. Barn og foreldre må få informasjon om beslutningen som tas og barneverntjenesten må forklare hva som er begrunnelsen.

Stortinget har med virkning fra 1. juli 2018 også lovfestet barnevernets plikt til å vise barn og foreldre respekt, men dette er strengt tatt ikke noe annet enn hva kravene til en profesjonell og forsvarlig praksis lenge har vært.

Den nye § 1-7 i barnevernloven lyder:

Barnevernet skal utøve sin virksomhet med respekt for og så langt som mulig i samarbeid med barnet og barnets foreldre.

Både barn og foreldre har videre rett til respekt for sitt privatliv og sitt familieliv. Dette er en grunnleggende menneskerettighet som følger av både Barnekonvensjonen artikkel 16 og av Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8. Tvangsvedtak i medhold av barnevernloven, for eksempel vedtak om omsorgsovertakelse, er i seg selv et inngrep i familielivet. Men om inngrepet er nødvendig for å sikre barnets beste i det konkrete tilfellet, vil et tvangsvedtak ikke være i strid med EMK. Hensynet til barnets beste går foran hensynet til foreldrenes rett til respekt for sitt familieliv hvis disse hensyn står mot hverandre.

Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) har i en rekke saker fastslått:

The Child's interest must come before all other considerations.

Retten til familieliv for både barn og foreldre innebærer imidlertid at barnevernet alltid skal grundig vurdere eller utprøve om mindre inngripende tiltak kan avhjelpe en kritisk omsorgssituasjon.

Terskelen for å vedta at et barn, uten foreldrenes samtykke, eventuelt også mot barnets vilje, skal flyttes ut av sitt biologiske hjem, er høy. Et så inngripende og dramatisk tiltak må anses nødvendig fordi andre, mindre inngripende hjelpetiltak ikke vil sikre at barnet får en forsvarlig omsorgssituasjon. Utgangspunktet er at det er til de fleste barns beste å vokse opp i sitt biologiske hjem. Disse normene omtales som det biologiske prinsipp og det mildeste inngreps prinsipp.

Barnevernet har også en plikt til å følge opp barn og familie etter at det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse. Dette skal skje i lys av det rettslige utgangspunktet at en omsorgsovertakelse skal anses som midlertidig, om det ikke i den konkrete saken vurderes at tilbakeføring til biologisk hjem vil være i strid med det aktuelle barnets beste.

Dette har lenge vært gjeldende rett, forankret i barnevernlovens § 4-16. Bestemmelsen pålegger blant annet barneverntjenesten et løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, «herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene». Barneverntjenestens ansvar for oppfølging ble ytterligere tydeliggjort i følgende formulering vedtatt av Stortinget i april 2018, iverksatt 1. juli 2018:

Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.

Også her står vi snarere overfor en tydeliggjøring enn en ny rettstilstand.

Barnevernet har videre plikt til å vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem etter en omsorgsovertakelse. Dette ble lovfestet, i likhet med andre omtalte endringer, fra 1. juli 2018, men det samme har stått i forskriften om fosterhjem siden 2003. Plikten til først å søke etter fosterhjem i kjente omgivelser for barnet har således i lang tid vært gjeldende rett. Nå har denne plikten bare blitt ytterligere synliggjort ved å inntas eksplisitt i selve lovteksten.

I denne forbindelse har departementet videre uttalt i ovennevnte lovproposisjon:

Forskning gir støtte for at fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk i mange tilfeller vil være det beste alternativet for barn og unge.

Barn som vokser opp i fosterhjem i barnets familie eller nært nettverk opplever sjeldnere brudd i fosterhjemmet og har en mer stabil tilværelse. Barnas psykiske helse er også bedre enn hos barn som bor i andre fosterhjem.

Ellers gjelder også forvaltningsloven for barnevernets arbeid. Den kommunale barneverntjeneste er en del av kommunal forvaltning. Dette innebærer at foreldrene har partsrettigheter. I medhold av denne loven vil barnevernet også ha en veiledningsplikt overfor de familier barneverntjenesten kommer i kontakt med. Barneverntjenesten vil videre ha plikt til å sørge for at en sak er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, og at vedtak er begrunnet.

Avslutningsvis i dette avsnittet om grunnleggende hensyn og krav til barnevernet henvises til følgende fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratets rundskriv om saksbehandling i barnevernet («saksbehandlingsrundskrivet»):

Barneverntjenestens saksbehandling må bygge på skriftlighet og nødvendig dokumentasjon. Dokumentasjon er et viktig arbeidsverktøy for de ansatte i barneverntjenesten. Det er nødvendig for å sikre kontinuitet, etterprøvnbarhet av grunnlag for beslutninger, barns mulighet til senere å få avklart viktige sider ved sin egen historie, og ikke minst for å sikre at kommunens barnevernledelse kan kontrollere og avdekke svikt. Barneverntjenesten må

derfor ha rutiner for hvordan dokumentasjonen journalføres, saksbehandles og arkiveres/bevares.

Barneverntjenesten plikter å dokumentere sitt arbeid. Dette følger av barnevernlovens forsvarlighetskrav, jf. Barnevernloven § 1-4 og innebærer blant annet at barneverntjenesten skal kunne dokumentere opplysninger og vurderinger som er relevante. De barnevernsfaglige vurderinger som ligger til grunn for barneverntjenestens beslutninger skal alltid dokumenteres. I den sammenheng skal det skilles mellom hvilke fakta som legges til grunn, og hvilke vurderinger som gjøres på bakgrunn av disse opplysningene. [...]

Ifølge forvaltningsloven § 11d skal muntlige opplysninger av betydning for saken så vidt mulig nedtegnes eller protokolleres. Forvaltningsloven §§ 17 og 18 forutsetter skriftlighet for at partene skal kunne gjøre seg kjent med sakens opplysninger og dokumenter.

Rettsikkerheten for foreldre og barn svekkes når saksmappen ikke inneholder en skriftlig dokumentasjon av hva som er gjort, hvilken informasjon som er innhentet og hvilke vurderinger som er gjort. Manglende skriftlighet i barnevernssakene utgjør et brudd på god forvaltningsskikk og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om forsvarlig saksbehandling.

Granskingens sak 1

I Sakens bakgrunn

Familien bestod opprinnelig av mor, far og 4 barn. Den eldste datteren (B), født 2002, er mors særkullsbarn fra et tidligere ekteskap. Mor er fra Y, og innvandret til Norge 2004. Hun og far ble gift samme år. B kom til Norge 2008. Mor og far er foreldre til gutt (S), født 2006, og til tvillingdøtrene (E), født 2010.

Samlivet ble i praksis oppløst våren 2013. Mor flyttet først sammen med E tilbake til Y. E bor i dag med mors familie i Y. Mor har flyttet tilbake til Norge. Far er gift påny og bor i Samnanger. B og S bor i dag i hvert sitt fosterhjem.

Barneverntjenesten i Samnanger kommune fattet akuttvedtak 16.01.2013. B og S ble plassert i beredskapshjem samme kveld. Akuttvedtaket ble påklaget, men vedtaket ble opprettholdt, først av fylkesnemnda 25.01.2013 og videre av tingretten 11.04.2013.

Barneverntjenesten fremmet sak om omsorgsovertakelse i medhold av barnevernloven § 4-12. Saken ble behandlet i fylkesnemnda 27.05.2013 til 29.05.2013. Denne saken gjaldt bare S, da mor nå hadde avsluttet samlivet med far. B, som var mors særkullsbarn, hadde blitt plassert i fosterhjem våren/sommeren 2013. Barnevernssaken som her granskes gjelder begge barna frem til våren 2013, og etter dette tidspunkt bare barnet S og hans far, som den omsorgsansvarlige saken rettet seg mot. I løpet av forhandlingene i mai 2013 besluttet fylkesnemnda å innhente sakkyndig vurdering av fars omsorgskompetanse. Saken ble utsatt til slik utredning forelå.

Fortsatt fylkesnemndsbehandling ble avholdt 14.10.2013 og 15.10.2013. Fylkesnemndas flertall (2) fattet vedtak om omsorgsovertakelse av S, 24.10.2013. Mindretallet (1) mente at S ville få en tilfredsstillende omsorgssituasjon ved hjelp av familien, eventuelt gjennom frivillig og midlertidig opphold hos fars bror og svigerinne- Mindretallet mente derfor at det ikke var nødvendig med omsorgsovertakelse.

Vedtaket ble sendt til overprøving. I dom av 03.04.2014 fra Nordhordland tingrett ble fylkesnemndas vedtak vedrørende omsorgsovertakelse stadfestet. Det ble fastsatt åtte samvær i året mellom far og sønn med varighet inntil tre timer med anledning til tilsyn. Videre ble det fastsatt to samvær i året mellom mor og sønn. Barneverntjenesten skulle bestemme den videre gjennomføring og det ble gitt anledning til å sette inn tilsyn under samværene.

S flyttet i fosterhjem i juli 2014. Han bor fortsatt i dette fosterhjemmet. Foruten gjennomgang av sakens dokumenter har vi hatt samtaler, direkte eller over telefon med følgende personer: far, fars mor og far, S og hans fosterforeldre, S sin tante, tidligere lensmann i kommunen, nabo og tidligere helsesøster, annen nabo, kommunelege, S sin psykolog, daværende undervisningsinspektør på skolen hvor barna var elever ved akuttvedtaket, tidligere barnevernleder, samt barneverntjenestens hovedsaksbehandler i saken.

II Vurderinger av barneverntjenestens arbeid med saken

A) Akuttvedtaket

Barneverntjenesten mottok bekymringsmelding knyttet til vold mot B og S fra skolens helsesøster 15.01.2013. Det har vært problematisert noe vedrørende de faktiske omstendigheter knyttet til hvordan bekymringsmeldingen ble utløst. Hadde B av eget initiativ oppsøkt helsesøster for å fortelle om vold i hjemmet eller kom beretningen om vold frem i samtaler helsesøster hadde den aktuelle dagen med hver av elevene i 5 klasse, blant disse også B, hvorpå B i denne samtalen fortalte om vold i hjemmet fra mors side? Granskerne legger til grunn, i henhold til sakens dokumenter og muntlige forklaringer til utvalget, at det er sistnevnte versjon som tilsvarer de faktiske forhold. Dette er uansett av mindre betydning i denne sammenheng.

Sakens avgjørende moment er at B fortalte om vold i hjemmet, og at dette utløste en bekymringsmelding fra helsesøster til barneverntjenesten. Derfor måtte barneverntjenesten handle. Det er i dag uomtvistet at barn som selv utsettes for vold i hjemmet eller som er vitne til vold mellom sine nærmeste foresatte, risikerer alvorlige, først og fremst psykiske, skader.

Akuttvedtaket ble fattet på bakgrunn av barneverntjenestens oppfølgende samtaler med både B og S etter at bekymringsmeldingen var mottatt. Akuttvedtaket ble påklaget og gjenstand for muntlig og kontradiktorisk behandling i både fylkesnemnd og tingrett. Begge instanser opprettholdt akuttvedtaket. Som innledningsvis presisert, kan ikke granskerne vurdere hvorvidt akuttvedtaket var riktig, men må legge dette til grunn i den videre gjennomgang og vurdering.

B) Barnevernets fremgangsmåte i akuttsituasjonen

Ved mistanke om vold i hjemmet, er det vanlig fremgangsmåte å snakke med barna uten å varsle foreldrene på forhånd. Dette gjøres for å forebygge at foreldrene skal påvirke barnas forklaring. Det ble også gjort i denne saken og granskerne har ingen kritiske bemerkninger til dette.

Det er derimot grunn til å stille kritiske spørsmål ved hvordan barneverntjenesten fulgte opp akuttvedtaket. De to barna ble holdt tilbake på skolen fra den sluttet kl. 12.00 til 16.35, da de ble hentet av barneverntjenesten og bragt til beredskapshjemmet i Os kommune. Her ankom barna ca. klokken 17.45.

I den tiden barna var igjen på skolen var de sammen med sin kontaktlærer, bortsett fra tidsrommet mellom 13.30 og 14.00 da de ble undersøkt av helsesøster. Sammen med kontaktlærer så de på film, og de fikk mat da de ble sultne. Granskerne har ikke noe grunnlag for å kritisere barneverntjenestens eller skolens oppfølging av barna i dette tidsrommet.

Imidlertid er det etter granskernes vurdering kritikkverdig at foreldrene bevisst ble holdt uvitende om hvor barna befant seg inntil barneverntjenesten kom til hjemmet i 15-tiden og da orienterte om situasjonen. Skolen hadde også fått beskjed om ikke å melde fra til hjemmet.

På bakgrunn av klage fra far vedrørende blant annet manglende informasjon fra barneverntjenesten, datert 17.02.2013, opprettet fylkesmannen tilsynssak. Fylkesmannen ba i brev av 21. 02.2013 om barneverntjenestens synspunkter. Om de vurderinger som ble gjort vedrørende det å holde barna igjen på skolen uten å informere foreldrene, skriver barneverntjenesten i sitt svar til fylkesmannen 01.03.2013:

«Ein del av grunnlaget for val av framgangsmåte var at barneverntenesta visste at B ikkje skulle heim, men direkte på ein fritidsaktivitet etter skuletid og at S ofte gjekk til besteforeldra og ikkje heim etter skuletid»

Barneverntjenesten opplyser også i svaret til fylkesmannen at foreldrene under hjemmebesøket hadde bekreftet at de ikke hadde engstet seg for barna, skjønt de sluttet kl. 12.00 den dagen og fortsatt ikke var kommet hjem langt ut på ettermiddagen.

Barneverntjenesten omtaler videre at møtet med besteforeldrene, som kom til hjemmet under barneverntjenestens besøk, ble svært ubehagelig, og legger så til:

«Dersom ein hadde informert foreldra før vitjinga i heimen ca. kl. 1515 om at borna vart att på skulen, kunne lett situasjonen utvikla seg slik at dei eldste borna hadde vorte involvert.»

For granskerne fremstår barneverntjenestens begrunnelse for ikke å informere foreldrene om hvor barna befant seg, før etter flere timer lite holdbar. Å legge til grunn at foreldrene ikke ville savne barna, fordi de skulle være forventet å komme senere hjem, er en likegyldig og lite profesjonell vurdering. Den ser bort fra at barneverntjenesten har et selvstendig informasjonsansvar, og at barn og foreldre har krav på å bli behandlet med respekt. Barneverntjenesten kan ikke legge til grunn at foreldrene ikke ville engste seg om barna uteble fra hjemmet i mange timer etter at skolen var slutt. Dette må gjelde også om barneverntjenesten mente å vite at foreldrene ikke ventet barna hjem før senere.

Under granskernes intervjuer med far og hans foreldre ble det for øvrig gitt uttrykk for at de hadde savnet barna og hadde startet en leteaksjon etter dem. Her står påstand mot påstand. Uavhengig av hva som er det faktiske forhold, mener granskerne at barneverntjenesten skulle ha informert foreldrene med en gang barna ble holdt igjen på skolen. Det handler både om foreldrenes krav på informasjon og om barneverntjenestens plikt til å vise respekt overfor de familier den kommer i kontakt med.

Den andre begrunnelsen om at de to eldste barna kunne ha blitt involvert i en ubehagelig situasjon, fremstår som om barneverntjenesten hadde forskuttert en konflikt. Da barna ble holdt tilbake etter skoleslutt, hadde det ikke funnet sted noen ubehagelige samtaler med hverken foreldre eller besteforeldre. Det var ikke oppstått noen situasjon for barna å bli involvert i.

Granskerne er på det rene med at fylkesmannen i sin avgjørelse av tilsynssaken (12.04.2013) konkluderer med at

«I denne saka er det ikkje grunn til å kritisera barneverntenesta si handtering av saka».

Granskerne deler ikke fylkesmannens konklusjon på dette punkt. Vi kan ellers ikke se at fylkesmannen i sine vurderinger overhodet drøfter de konkrete begrunnelsene barneverntjenesten har oppgitt for ikke å informere foreldrene med en gang.

Det er videre på det rene at rektor på skolen, hvor barna var, bevisst ble holdt uvitende, fordi hun er barnas tante. Kommunen, som skoleeier, hadde bestemt dette og formidlet at skolens undervisningsinspektør, som er rektors stedfortreder, skulle håndtere saken og kommunikasjonen med barnevernet i dette tilfellet. Vedkommende undervisningsinspektør antok, i samtale med granskerne, at rektor, som ble holdt utenfor, likevel hadde oppfattet hva som skjedde og orienterte foreldrene rimelig raskt over telefon. Her står vi overfor litt ulike virkelighetsoppfatninger. Men uavhengig av om rektor, i egenskap av tante, orienterte foreldrene om hvor barna befant seg før

familien fikk beskjed av barnevernet om ettermiddagen, er det vår vurdering at barnevernets fremgangsmåte i denne situasjonen var lite profesjonell og respektfull overfor foreldrene.

Forskning (for eksempel Baugerud og Melinderⁱⁱ) har gitt oss kunnskap om at akutt flytting utløser betydelig stress og store belastninger hos barn. Uansett begrunnelsen for flyttingen, og selv om flyttingen foregår i rolige former, er akutt plassering en belastning for de involverte barn. Dette er også understreket i Helsetilsynets rapport fra mars 2019, der 106 barnevernssaker i 60 kommuner er gjennomgått.ⁱⁱⁱ I rapporten er det påvist omfattende svikt i barnevernets akuttarbeid i mange kommuner. Kritikken retter seg særlig mot manglende vurderinger av om mindre inngripende tiltak kunne vært et reelt alternativ, samt om lite skånsom gjennomføring av akuttvedtaket.

Oppsummert er det vår oppfatning at barneverntjenesten, etter at samtalene med barna var gjennomført, burde ha formidlet melding til familien om hvor barna befant seg og at barna, inntil videre i hvert fall, ikke kunne bo hos foreldrene. Det burde videre ha blitt formidlet at barnevernet jobbet med alternativt bosted og at barna i mellomtiden ble ivaretatt på skolen. En slik fremgangsmåte hadde inkludert og roet foreldrene, med hensyn til hvor barna befant seg, uten at dette hadde forstyrret barnevernets videre arbeid i saken.

Etter vår oppfatning burde også barnevernet umiddelbart etter akuttvedtaket tatt initiativ til å vurdere midlertidig plassering i familie- eller annet nært nettverk. Vi viser her til våre nærmere synspunkter under neste punkt. Barnevernet burde også, slik vi ser det, umiddelbart ha informert rektor. Etter vårt skjønn fremstår det underlig fra kommunens side, som ansvarlig skoleeier, ikke å akseptere rektor i rollen som skolens øverste, profesjonelle leder, også i denne saken. I stedet behandles hun som et inhabilt familiemedlem man ikke kunne stole på. Det er vanskelig å forstå hvilken risikofaktor rektor, i egenskap av barnas tante, utgjorde i denne saken. Som rektor kunne hun selvsagt ikke ha forhindret barneverntjenestens arbeid. Tvert imot kunne hun ha bidratt til å gjøre gjennomføringen av akuttvedtaket mer skånsom ved å fortelle barna og familien for øvrig hva som foregikk. Som barnas tante kunne hun også deltatt i tilsynet av barna mens de ble holdt på skolen og derved vært et beroligende element i en situasjon som måtte føles ukjent og uforutsigbar for barna.

Konklusjon

Foreldrene burde ha blitt raskere informert av barneverntjenesten om akuttvedtaket og at barna inntil videre ble holdt tilbake på skolen. Granskerne stiller videre spørsmålstegn ved hvilken risikovurdering som ble gjort ved å holde skolens rektor utenfor saken da barna ble holdt tilbake på skolen. Fremfor å anse rektors slektskap med barna som et problem, kunne en involvering av henne, både i egenskap av rektor og nær slektning, tvert imot ha gjort gjennomføringen av akutt plasseringen mer skånsom for barna.

C) Om plasseringen av barna i akuttperioden

Et akuttvedtak foretatt av barneverntjenesten innebærer å gripe inn og flytte barna ut av hjemmet hvor det er «fare for at barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet», jf. barnevernloven § 4-6. Slike vedtak skal kun treffes når det ikke er mulig på annen måte å sikre barnet mot å bli vesentlig skadelidende.

Akuttvedtaket i vår sak legger til grunn at så lenge det forelå alvorlige mistanker om vold mot barna i hjemmet, måtte de to barna, i hvert fall inntil saken var grundigere undersøkt, bo et annet sted enn i hjemmet. Men dette betyr ikke nødvendigvis at de måtte flytte til et fremmed beredskapshjem i annen kommune. Det er opp til barnevernet å finne et midlertidig hjem for barna hvor de sikres mot den skaderisikoen som begrunnet akuttvedtaket. Slik det fremstår for granskerne, forelå det i denne saken reelle muligheter for at de kunne bo midlertidig enten i familien eller hos naboer.

Den tidligere nevnte rapporten fra Helsetilsynet inneholder også anbefalinger og vurderinger av hvordan et forsvarlig og kompetent barnevern skal handle i de ulike situasjoner. I en akuttsituasjon bør barnevernet handle i samsvar med følgende hensyn i prioritert rekkefølge:

1. Barnets beskyttelse og hensynet til barnets beste er overordnet alle andre hensyn.
2. Enhver akuttflytting av barn bort fra sitt biologiske hjem, dramatisk eller rolig, representerer en betydelig belastning og stressfremkallende påkjenning for de barn som utsettes for dette. Det er derfor maktpåliggende å vurdere alternative løsninger til akuttvedtaket.
3. Enhver akutt plassering skal gjennomføres så skånsom som mulig.
4. Så langt det er mulig, uten å komme i konflikt med hensynet til barnets beskyttelse og det som er best for barnet, skal barn og foreldre medvirke og involveres mest mulig.
5. Det kreves særlig kompetanse fra barnevernet for å kunne håndtere utfordringer som krever kultursensitivitet. I klarspråk: Oppdragervold er ikke mer akseptert enn annen vold, men kan gi andre reaksjoner (ikke automatisk utflytting av berørte barn for eksempel).

Helsetilsynet har i rapporten etter sin gjennomgang av barnevernets fremgangsmåte i akuttsaker, også konkludert med følgende krav til barnevernleder i en akuttsituasjon:

- Det må foreligge planer for hvordan barnevernet skal handle om det oppstår en akuttsituasjon.
- Det er krav til samhandling med de berørte barn og deres foreldre.
- Barnevernet må dokumentere sitt arbeid for å identifisere nettverk og begrunne tydelig om plassering i et eventuelt eksisterende nettverk ikke foretas.

Selv om Helsetilsynets rapport ble utarbeidet i 2019, bygger den sine anbefalinger og kritiske vurderinger på lovkrav og ulovfestede, innarbeidede synspunkter på hva som er forsvarlig praksis i barnevernets arbeid som har vært gjeldende lenge. Rapportens funn og konklusjoner har, etter vår vurdering, derfor relevans for granskningen av barnevernets arbeid i de aktuelle sakene vi her har til behandling.

Granskerne kan ikke se at det i saken er tydelig begrunnet hvorfor de to barna ikke kunne ha blitt midlertidig akutt plassert hos sin onkel og tante mens barnevernet foretok sine videre undersøkelser. Da ville barna ha blitt boende i en familie de kjente godt, og selve akutt plasseringen ville ha blitt så skånsom som mulig. Granskerne har vanskelig for å forstå hvilken akutt fare for vesentlig skade barna ville blitt utsatt for ved en slik løsning. Det er i fremstillingen av akuttsituasjonen intet belegg for at barna risikerte å bli utsatt for vold eller annen alvorlig omsorgssvikt i hjemmet til tante og onkel. Det vurderes som lite sannsynlig at barnas mor, som var den eneste som ble beskyldt for voldsutøvelse av barna, ville representere noen trussel for barna i hjemmet hos barnas onkel og tante selv om de bodde i nærheten av hverandre. Å påse at dette ble forhindre kunne barnevernet eventuelt ha innskjerpet overfor tante og onkel, om mors mulige atferd ble vurdert som en reell trussel.

Ansvarlige representanter for barnevernet fra den tiden, som utvalget har snakket med, har lagt stor vekt på, at barnas familie, særlig far, tante og besteforeldre hadde uttalt at de ikke hadde sett mor utøve vold. Dette har barnevernet vurdert som manglende erkjennelse for at det har forekommet vold, da begge barna fremholdt at de hadde fortalt de ulike familiemedlemmer om volden fra mor. På dette grunnlag ville det være fare for at barna manglet tilstrekkelig tillit til blant annet sin tante.

Også psykologen som etter hvert hadde en rekke samtaler med S, fremholdt i vår samtale at en plassering hos familien ville skape utrygghet for barna, siden de da ikke ville få bekreftet sin virkelighetsoppfatning. Psykologen kom imidlertid ikke inn i saken før i juni 2013, et halvt år etter at akuttvedtaket ble fattet. Der betyr at han uansett ikke hadde noe med vurderingen av hvor barna skulle akutt plasseres å gjøre.

Granskerne stiller spørsmålstegn ved om hvor stor vekt det mulige tillitsbruddet mellom barna og øvrig familie hadde på det kritiske tidspunktet da akuttplasseringen skulle gjennomføres, og hvor mye visste egentlig barnevernet om dette tema da? Ville det ikke likevel vært bedre for barna å flytte, om enn for kort tid, inn hos onkel og tante enn til et helt fremmed beredskapshjem? Tidligere barnevernleder fremholdt, i vår samtale med ham, at alle forsvarlige barnevernfaglige vurderinger ble foretatt, herunder om det var aktuelt med midlertidig plassering i familien. Dette ble så avvist under henvisning til at barnas voldshistorie ikke ble trodd, samt at barnas onkel og farfar hadde kommet i konflikt med barnevernet grunnet akuttvedtaket. Samlet sett ville det derfor være til det beste for begge barna å komme til et helt nytt sted vekk fra uroen i familien og i bygdesamfunnet for øvrig.

Barneverntjenesten plikter alltid å foreta en helhetlig vurdering av hva som er best for det aktuelle barn, herunder mest skånsomt. I denne saken pliktet barneverntjenesten å ha avveid den betydelige belastning det var å bli flyttet til et ukjent hjem opp mot alternativt, inntil videre, å bo hos onkel og tante eller i annet nært nettverk. Motforestillingene til familieløsningen er opplyst å være risikoen for at mor skulle oppsøke dette hjemmet for å være voldelig mot barna, - at barna ville føle seg utrygge fordi de angivelig ikke fikk full støtte for sin beretning om vold fra onkel og tante, samt at en familie som var i konflikt med barnevernet ville skape en urolig situasjon for barna.

Når det gjelder henvisningen til manglende oppslutning om barnas historie og familiens konflikt med barnevernet, har granskerne registrert at dette tema ble mer aktuelt etter hvert, men det er vanskelig å se hvordan dette har vært et aktuelt tema så tidlig som den samme dagen akuttvedtaket ble fattet. Tvert imot kan det ikke utelukkes at et valg av midlertidig plassering hos familien kunne ha ført til en mer konstruktiv dialog mellom familien og barnevernet. Det kunne også ha gitt barnevernets håndtering større legitimitet. Det ville ha vært lettere å forstå dersom den aktuelle bekymringsmeldingen måtte føre til en akuttplassering. Barna kunne så bo hos familie mens de videre undersøkelser pågikk. Dermed hadde akuttplasseringen blitt mer skånsom. En slik løsning kunne også ha forebygget den voldsomme striden som like etter oppstod blant kommunens innbyggere nettopp med barnevernets fremgangsmåte som det store stridstema.

Fra barnevernets side er det uttalt, som nevnt, at alle barnevernfaglige vurderinger ble foretatt før barna ble plassert i et fremmed beredskapshjem i annen kommune. Granskerne savner tydelig dokumentasjon på at en grundig vurdering og begrunnelse lå til grunn for hvorfor ikke hjemmet til onkel og tante kunne ha vært brukt som midlertidig akuttplassering for barna. Hvorfor var ikke en plassering her i samsvar med hensynet til barnas beste? Hvilken farerisiko, i tråd med betingelsene for å kunne fatte et akuttvedtak, ville barna ha blitt utsatt for i dette hjemmet?

Slik saken fremstår var det også en alternativ mulighet å plassere barna i nabohjemmet. Dette hjemmet var et trygt og kjent sted for barna. Her hadde de vært ofte, og de var begge gode venner med datteren i hjemmet, som var jevnaldrende med S.

Det fremstår særlig uklart for granskerne hvorfor ikke dette hjemmet kunne brukes som midlertidig hjem hvis barneverntjenesten, etter grundig faglig vurdering, mente at det var uforsvarlig med plassering hos onkel og tante. Igjen må det stilles spørsmål om hvilken farerisiko det ville være for barna å bli midlertidig akuttplassert hos naboene? Etter vårt skjønn fremstår en plassering i nabohjemmet utvilsomt mer i samsvar med barnas beste enn å havne i et ukjent hjem, borte fra nærmiljø og venner. For ordens skyld understrekes at dette ikke er noen kritikk mot

beredskapshjemmet som etter omstendighetene ser ut til å ha gjort en tilfredsstillende jobb. Vår granskning handler om barnevernets handlemåte og vurderinger og om noe kunne vært gjort annerledes på de aktuelle tidspunkter.

I denne sammenheng er det interessant å registrere følgende uttalelse fra Nordhordland tingretts dom i klagen over akuttvedtaket:

Det er anført at øvrig familie og nettverk burde ha vært trukket mer inn. Retten viser til at poenget er hvorvidt forholdene i hjemmet var uholdbare eller ikke, og at retten strengt tatt ikke kan bestemme hvor barna skal plasseres dersom de skal tas ut av hjemmet.

Vår kritikk av barneverntjenesten på dette punkt handler ikke om at det ble fattet akuttvedtak, men at en midlertidig plassering i familie- eller det nære nettverk ikke ble forsøkt eller tydelig begrunnet hvorfor slik løsning ikke ble valgt. Barnevernets handlemåte ved valget av beredskapshjem umiddelbart etter akuttvedtaket, fremstår som lite helhetlig og lite kyndig vurdert ut fra hva som ville vært til det beste for de to barna. Slik vi ser det, var en akuttplassering i familien eller i nabohjemmet et reelt alternativ. Det utpeker seg også som klart til det beste for barna, i hvert fall på dette tidspunktet, og åpenbart mest skånsomt.

Representanter for den daværende barneverntjenesten har, som tidligere nevnt, fremholdt at det ble foretatt gode barnevernfaglige vurderinger og begrunnelser som førte til at barneverntjenesten mente at akuttplassering i et fremmed fosterhjem var til det beste for barna. Dette finnes det imidlertid ingen skriftlig og etterprøvbare dokumentasjon på.

En akutt utflytting av barn fra eget hjem, er et svært dramatisk tvangsinngrep fra offentlige myndigheter. Desto viktigere er det at de strenge kriterier loven setter for dette, er oppfylt. Om barneverntjenesten vurderte at en midlertidig plassering av barna hos onkel og tante eller i nabohjemmet ville innebære at de også da ville være i en akutt faresituasjon, må barneverntjenestens faglige vurderinger fremstå tydelig dokumentert. Uten slik dokumentasjon, er det granskernes oppfatning at en akuttplassering av barna i et fremmed beredskapshjem ikke var til det beste for B og S, siden det forelå reelle alternativer i familie- og det nære nettverket. Uansett er den manglende etterprøvbare fagvurderingen i saken et brudd på god forvaltningskikk og i strid med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om forsvarlig saksbehandling.

Konklusjon

Valget av beredskapshjem fremstår uten dokumentasjon av de vurderinger barneverntjenesten la til grunn, herunder hvorfor ikke barna midlertidig kunne bli plassert i familie- eller det nære nettverket. Sistnevnte løsning fremstår som den mest skånsomme gjennomføring av akuttplasseringen. Det savnes en tydelig faglig vurdering av hvorfor den mest skånsomme løsning ikke ble valgt.

Dette innebærer brudd på krav til forsvarlig saksbehandling og brudd på god forvaltningskikk

D) Om oppfølgingen av far i akuttperioden og undersøkelsesfasen.

Etter akuttvedtaket gjennomførte barneverntjenesten undersøkelsesfase med sikte på å konkludere om akuttvedtaket skulle oppheves eller om det skulle fremmes sak til fylkesnemnda med forslag om omsorgsovertakelse. Barneverntjenesten valgte det siste og fremmet i slutten av februar 2013 sak om omsorgsovertakelse rettet mot far som primær omsorgshaver for S, jf. barnevernloven § 4-12.

I undersøkelsesfasen, som i denne saken også er en akuttperiode, har barneverntjenesten et helhetlig, løpende og objektivt ansvar for å vurdere om hjelpetiltak av ulike slag kunne settes inn for å gjøre det forsvarlig å tilbakeføre barna og oppheve akuttvedtaket. Mor flyttet ut fra felles hjem i

mars 2013. Dermed var voldsutøveren, som var den direkte årsak til at akuttvedtak ble fattet, ute av hjemmet og den største trusselen mot barna var fjernet. Med dette var en ny situasjon oppstått etter akuttvedtaket. Hvordan håndterte barneverntjenesten den nye situasjonen? Hvorfor ble ikke barna tilbakeført etter at mor var ute av hjemmet, eller alternativt flyttet til bosted i familien eller i nabohjemmet?

Granskerne finner ikke dokumentasjon på at barnevernets vurderinger i lys av mors utflytting eller at far mottok noen reelle tilbud om ulike hjelpetiltak som eventuelt kunne sette ham i stand til å gi de to barna, eventuelt bare gutten, forsvarlig omsorg.

Det foreligger et referat fra et møte 22.02.2013 mellom far, hans bror og barneverntjenestens saksbehandler. I dette møtet ble det tatt opp ulike temaer knyttet til eventuell tilbakeføring av barna til hjemmet. Fra vurderingen formulert av barneverntjenestens representant gjengis:

«Vurderer at far ikke har så mange tanker om hva som kan gjøres for å trygge barna, og at det er hans bror N.N. som kommer opp med forslag til forbedringer. Synes far av og til har noen litt enkle forklaringer».

Etter granskerens vurderinger er også barneverntjenestens vurdering her svært enkel uten noen faglige synspunkter på eventuell videre oppfølging av far. Det er ikke funnet noen dokumentasjon på hvordan barneverntjenesten fulgte opp denne samtalen.

Fylkesnemnda behandlet 28.05.2013 ny klage på akuttvedtaket av 16.01.2013 og opprettholdt akuttvedtaket. Granskerne kan som nevnt ikke overprøve fylkesnemndas vedtak. Men det er i vår sammenheng relevant å se hen til noe av begrunnelsen fylkesnemnda foretok. Det ble blant annet henvist til at S «*trenger mer oppmerksomhet enn vanlige barn har behov for. Han trenger for tiden – i større grad enn vanlig, støtte, oppfølging, innsikt og forståelse fra sine omsorgspersoner.*» Fylkesnemnda mente også at far hadde manglende innsikt i sønnens behov og at han risikerte å bli vesentlig skadelidende om han nå ble tilbakeført til fars omsorg. Fra et akuttvedtak begrunnet i vold mot barna, ser vi altså at det samme akuttvedtaket opprettholdes, til tross for at voldstrusselen er borte, men nå begrunnet i fars manglende forståelse for innsikt i sønnens engstelse og særlige behov for omsorg og trygghet.

Vårt kritiske spørsmål blir da hvordan barneverntjenesten konkret fulgte opp far mellom januar og slutten av mai 2013, særlig etter mors utflytting i mars, med sikte på tilbakeføring av S til far, eventuelt til en frivillig plassering i nettverket, og opphevelse av akuttvedtaket. En akuttsituasjon er uansett en unaturlig situasjon som i utgangspunktet er ment å være kortvarig, selvsagt forankret i hensynet til de aktuelle barns beste og deres trygghet.

Vi gjengir igjen fra Helsetilsynets tidligere nevnte rapport vedrørende vurderinger av barnevernets arbeid med hjelpetiltak:

Vi vurderer at det er nødvendig at hjelpetiltak må tilbys i et helt annet omfang og med en annen intensitet enn slik det gjøres i dag. Kun på denne måten kan vurderingen av hvorvidt barnets situasjon kan avhjelpest med hjelpetiltak være reell.

Under samtalen med tidligere barnevernleder ble det opplyst at far hadde blitt tilbudt alle adekvate hjelpetiltak, men at han ikke ville ta imot disse. Far sier at han ikke fikk noen tilbud utover et tilbud om et åtte ukers opphold på Sudmannske foreldre og barn senter, og da sammen med tvillingene. I brev av 24.04.2014 takket far nei til dette oppholdet med følgende begrunnelse:

«Grunngjeving er at dette vert umogeleg for meg i høve til arbeidet mitt. Eg driv og står for administrering av den daglege drifta av Samnanger TAXI, og kan ikkje ta fri i åtte veker».

Han skal også ha fryktet at et opphold på dette senteret nærmest var en forhåndsbestilt vurdering, som ville konkludere med å anbefale omsorgsovertakelse også av tvillingene.

Uavhengig av de faktiske forhold knyttet til Sudmannske-episoden, etterlyser granskerne dokumentert oversikt over andre adekvate hjelpetiltak, men mindre inngripende enn Sudmannske, som ble tilbudt far. Det er et tankekors at far oppsøkte privat hjelp til veiledning som han selv bekostet. Hvorfor fikk han ikke et tilsvarende tilbud gjennom barneverntjenesten? På hvilket grunnlag mente barnevernet, eventuelt, at far ikke var i stand til å motta veiledningstiltak?

Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at fylkesnemnda, da saken om omsorgsovertakelse først ble behandlet i mai 2013, valgte å be om ny sakkyndig utredning vedrørende fars omsorgsevne ift. omsorgsovertakelse. Den sakkyndige utredning som barnevernet hadde bestilt, og som forelå i mai 2013, ble av fylkesnemnda ikke ansett som et godt nok grunnlag til å fatte vedtak.

Barneverntjenesten hadde et møte med far, fars foreldre, bror og svigerinne 06.08.2013. Av referatet fra møtet fremgår at et forslag fra fars bror om en tiltaksplan for tilbakeføring av S ble drøftet. I referatet opplyses det at *«barneverntenesta synest planen er positiv»*. Fra referatet gjengis videre:

«Det vert fortalt om ei vanskeleg tid for familien. Familien har no kome til at dei vil samarbeida med barneverntenesta. Det var på møtet einigheit om at begge partane jobbet for barnets beste.»

Det opplyses videre i referatet at barneverntjenesten vil kalle inn til nytt møte, og at i tiden frem til dette skal det jobbes videre med tiltaksplanen fra begge sider for å kunne møtes med forslag til ulike tiltak. Referatet avsluttes slik:

« Bvt. nemner og at fylkesnemnda har utnemnd ein sakkunnig, psykolog X:X til å gjera nærmare vurderingar både av (far) som omsorgsperson, samt S. Resultatet av denne rapporten vil partane måtte ta hensyn til. Stor-familien er samd i dette.»

Den nye sakkyndige utredningen som forelå i oktober 2013 vurderte at far generelt var i stand til å håndtere guttens omsorgsbehov, men var mer usikker med hensyn til den emosjonelle delen av omsorgsbehovet. Sakkyndig holdt imidlertid muligheten åpen for at far med veiledning og hjelp kunne gi gutten en god nok omsorgssituasjon. Både begrunnelsen for utsettelsen av saken i mai 2013 og den siste sakkyndige utredningen indikerer at det var et potensial for nå frem med hjelpetiltak. Det virker imidlertid på det rene at barneverntjenesten på dette tidspunkt hadde liten tro på eller vilje til å følge opp far. Følgende sitat fra den siste sakkyndige indikerer dette:

I en telefonsamtale sakkyndig har med barneverntjenesten 24.9. der sakkyndig forteller på spørsmål fra barneverntjenesten at det er aktuelt å vurdere at far har adekvat omsorgsevne for (S), uttrykker barneverntjenesten ved (N.N) at den da må jobbe for å fremskaffe informasjon som viser et annet bilde ettersom den ikke er enig i denne vurderingen. (Utredningen side 24).

Denne uttalelsen fra barneverntjenestens representant passer dårlig med det som fremkom i referatet fra møtet 06.08.2013. Granskerne etterlyser dokumentasjon som viser hvilken oppfølging som ble foretatt etter møtet med familien i august 2013, og en tydeliggjøring av de barnevernfaglige vurderinger som ble gjort vedrørende hjelpetiltak overfor far som omsorgsperson.

Det er barneverntjenestens ansvar at de faglige vurderinger som er foretatt er dokumentert for ettertiden.

Granskerne er på det rene med at fylkesnemnda i sitt vedtak 24.10.2013 uttaler:

Det vil ikke kunne skapes tilfredsstillende forhold for (S) ved hjelpetiltak i hjemmet, bvl. § 4-19 annet ledd. Representanter fra barneverntjenesten vil ikke kunne gå inn i hjemmet som tilsynsfører, eller som miljøterapeuter. Til dette er mistanken mot barneverntjenesten for stor. Det er ingen andre hjelpetiltak som på tilfredsstillende måte vil kunne ivareta (S sine) følelsesmessige vansker på en tilfredsstillende måte.

Granskerne konstaterer at fylkesnemnda sier det samme i mai 2013 som i oktober 2013 om at hjelpetiltak ikke er aktuelt. Men vi finner ikke, på grunnlag av vår saksgjennomgang og våre samtaler, dokumentasjon på hvilke hjelpetiltak, bortsett fra det mest omfattende og inngripende tiltak som finnes (åtte ukers opphold på Foreldre og barn-senter), som er vurdert, tilbudt far eller forkastet av barneverntjenesten. På dette grunnlag etterlyser vi barneverntjenestens helhetlige oppsummering og analyse av mulige hjelpetiltak som eventuelt kunne satt far i stand til å gi S forsvarlig omsorg. Barneverntjenestens forpliktelser på dette punkt følger klart av barnevernloven § 4-12 annet ledd, barnekonvensjonen, samt norsk og internasjonal rettspraksis.

Konklusjon

Om far ikke ble tilbudt andre hjelpetiltak enn et åtte ukes opphold på Sudmanske Foreldre og barns senter, foreligger det et brudd på barneverntjenestens rettslige og faglige plikt til å vurdere, eventuelt yte, adekvate hjelpetiltak. Hjelpetiltak skal alltid vurderes med sikte på, om mulig, å skape en forsvarlig omsorgssituasjon i biologisk hjem, i samsvar med hensynet til barnets beste.

Den manglende dokumentasjon i denne saken av hvordan barnevernet har vurdert akuttsituasjonen etter at mor, som representerte voldstrusselen, flyttet fra hjemmet, samt manglende dokumentasjon av hvorvidt adekvate hjelpetiltak overfor far er vurdert, eventuelt hvorfor slike ikke er anvendt, er uansett et brudd på krav til forsvarlig saksbehandling og brudd på god forvaltningsskikk.

E) Om barnas medvirkning i akutfasen/undersøkelsesfasen

Det er videre ufullstendig dokumentert i saken hva barna selv mente om hvor de skulle bo da de ble akutt plassert. I hvilken grad har de fått anledning til å medvirke og hvordan ble deres eventuelle synspunkter vektlagt? Det er på det rene at B i denne fasen ikke ville ha noe med mor å gjøre, begge barna var tydelige på at far var snill og at han ikke slo. S uttrykte at han ville hjem allerede den første morgen i beredskapshjemmet. På et senere tidspunkt under oppholdet i beredskapshjemmet foreslo S at de kunne bo hos noen andre i familien eller i det nære nettverket. Han har også ved flere anledninger uttalt at han ønsket å flytte hjem. Det er på det rene at han i en tidlig fase uttrykte frykt for han skulle bli flyttet til Y mot sin vilje. Han var også redd for at dette skulle skje ved at han ble hentet av et helikopter. Men senere ga han tydelig uttrykk for at denne frykten ikke lenger eksisterte.

Selv om disse uttalelsene fremkommer i dokumentene, finnes det i liten grad dokumentasjon på hvilke svar gutten fikk eller hvordan barneverntjenesten har vurdert hans synspunkter. Disse observasjonene føyer seg dessverre inn i tilsvarende funn fra den store, tidligere refererte, undersøkelsen fra Helsetilsynet:

Barn har avgjørende opplysninger, men i mange saker tillegges det de sier liten vekt – eller det fremgår ikke om referatet fra samtalen er gjengitt.

Den manglende dokumentasjon av barnas medvirkning og barneverntjenestens vurdering av deres mening, utgjør, slik vi ser det, alvorlige mangler i fremgangsmåten og håndteringen fra barneverntjenesten sin side, først og fremst i tidsrommet like etter akuttvedtaket og frem mot vedtaket og dommen om omsorgsovertakelse. I den forbindelse konstaterer vi også at både fylkesnemndas vedtak av 24.10.2013 og tingrettens dom av 03.04.2014 i overraskende liten grad drøfter barnets mening og synspunkter. Men det fritar ikke barneverntjenesten for sitt ansvar og forpliktelser vedrørende barns medvirkning.

Barnevernloven fikk 1. juli 2018 ny § 1-6, hvor første setning lyder:

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven.

Til tross for at både Helsetilsynets gjennomgang og ovennevnte lovendring har skjedd tidsmessig etter saken som her granskes, er begge referansene relevante. Både barns rett til å medvirke og kravene til barnevernets forsvarlige behandling, var like forpliktende i 2013 som i 2019. Vi viser ellers til det som er uttalt foran under grunnleggende hensyn i barnevernets arbeid.

I forbindelse med fylkesnemndssaken i mai 2013, hadde den oppnevnte talspersonen samtaler med hver av barna. Dette skjedde mange måneder etter akutt plasseringen og forandrer ikke vår kritikk av barneverntjenestens manglende dokumentasjon av hvordan barna har vært gitt anledning til å medvirke.

Det fremgår heller ikke om barneverntjenesten har vurdert de to barnas synspunkter hver for seg med sikte på deres reelle medvirkning. Hvert barn har sin selvstendige rett til å bli hørt og til å medvirke. Det er flere eksempler i saken som viser at de to barna kunne ha ulike oppfatninger om ulike forhold, herunder det å flytte hjem igjen.

Når det gjelder talspersonens referat fra samtalen med S, er det underlig at han skal være spurt om hvor han vil bo «om han ikke kan flytte til mamma». Det var vel aldri på tale å flytte til mamma, men derimot til pappa. Det ligger imidlertid utenfor granskningens mandat å gå nærmere inn på dette. Det holder å fastslå at samtalen med talspersonen oppnevnt av fylkesnemnda uansett ikke dekker barneverntjenestens selvstendige ansvar på dette feltet.

Konklusjon

Det kommer ikke tydelig nok frem i hvilken grad hvert av barna har medvirket og har hatt synspunkter på sin bo- og livssituasjon, eller hvordan barneverntjenestens har vurdert barnas eventuelle oppfatninger. Om barna ikke har medvirket er det et alvorlig brudd på sentrale rettsregler. Om barna har hatt meninger, men disse ikke er tydelig referert og vurdert, er dette alvorlige mangler på god forvaltningsskikk og manglende forsvarlighet i barnevernets arbeid.

F) Etter omsorgsovertakelsen

Valg av fosterhjem

I 2013/2014, da omsorgsovertakelsen ble bestemt, gjaldt artikkel 4 annet ledd i fosterhjemsforskriften (samme bestemmelse ble 1. juli 2018 inntatt direkte i barnevernloven) sålydende:

Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

Det vises også til fagdepartementets faglige og generelle vurderinger, også med henvisning til relevant forskning, om dette tema, inntatt foran i avsnittet om grunnleggende hensyn. I arbeidet med valg av fosterhjem har granskerne registrert det samme mønster av manglende etterprøvable dokumentasjon som er gjennomgående i hele denne saken.

Utgangspunktet for barneverntjenesten var det samme ved valg av fosterhjem som da beredskapshjem for akutt plasseringen skulle velges. Det forelå reelle alternativer til å finne et fosterhjem både blant familien (fars bror og svigerinne, eventuelt hos fars søster) eller i naboliket. Vi savner tydelig dokumenterte vurderinger av hvorfor ingen av disse alternativene, som ville oppfylt de sterke barnefaglige og rettslige føringer til fortrinnsvis å finne fosterhjem i familie- eller nært nettverk, ble valgt.

Det er på det rene at hele kommunen, med barnevernet i hovedfokus, fortsatt var sterkt preget av den striden som akuttsaken i januar 2013 hadde utløst. Det er også på det rene at det aktuelle familie- og nære nettverket, som normalt sett kunne være aktuelt som fosterhjem, tilhørte kritikerne av barnevernets fremgangsmåte i denne saken. De var også sterkt uenige i fylkesnemndsvedtaket fra oktober 2013 og den endelige tingrettsdommen i april 2014 som førte til omsorgsovertakelse. I lys av hvor viktig det er at det eksisterer et godt samarbeid mellom barneverntjenesten og fosterhjemmet, kan det hevdes at det derfor ikke var mulig å finne fosterhjem i nettverket. Det kan hevdes at grunnlaget for godt samarbeid var for spinkelt, om overhodet eksisterende.

Granskerne mener imidlertid at det må være berettiget å stille spørsmål om en slik vurdering. Hvis dette i praksis var den utslagsgivende begrunnelsen, tok barneverntjenesten mer hensyn til egne følelser og prestisje enn til hva som ville være best for barnet i den konkrete situasjonen.

Ved valg av fosterhjem skal barneverntjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste, «bl.a. sett i lys av barnets egenart, formålet med plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie» (fosterhjemsforskriften § 4).

Til tross for dårlig samarbeidsklima kunne det likevel ha vært til det beste for S å ha fått fosterhjem i nettverket. Søsteren B var mors særkullsbarn og derfor ikke lenger med i saken som nå var konsentrert om far som omsorgsperson for S. S hadde bodd lenge, mer enn ett år, i beredskapshjemmet, og det ville uansett kunne bli en utfordring for ham å flytte derfra. Han hadde

knyttet seg nært og tett til beredskapsmor. Det ville kunne bli en mykere og mer skånsom overgang å flytte til noen han kjente godt og samtidig komme tilbake til sitt opprinnelig nærmiljø.

Videre er det et moment at barneverntjenesten er den profesjonelle og sterkeste part i slike saker. Det må forventes at barnevernet viser smidighet og strekker seg langt for å oppnå best mulig samarbeid med fosterhjem og biologisk familie, også når utgangspunktet er dårlig. Forutsetningen er selvsagt at dette skjer i samsvar med hva som ivaretar hensynet til barnets beste.

Vi savner derfor en tydelig vurdering fra barneverntjenestens side av at det var hensynet til S sitt beste som tilsa at det ikke ble valgt fosterhjem i familien eller i nabihjemmet. Hvis denne vurderingen i hovedsak var knyttet til striden i kommunen og kritikken mot barnevernet, særlig fra Ss familie, samsvarer ikke det uten videre med hva som ville være det beste for S, ikke minst i et lengre tidsperspektiv.

En annen mulig forklaring på at det ikke ble fosterhjem i familien, kan ha vært en oppfatning i barnevernet, om at det rådet en form for aksept av oppdrager vold i fars familie. I tillegg til konflikten med barnevernet og familiens påståtte manglende erkjennelse eller bagatellisering av barnas beretning om vold, skulle dette samlet begrunne at det var best for S å bli flyttet til et fremmed fosterhjem.

Granskerne har ikke funnet noen overbevisende dokumentasjon på at S sin familie på farsiden opererte med en form for aksept av vold i oppdrager- eller grensesettingsammenheng. Av referatet fra møte mellom barneverntjenesten og fars foreldre 18.02.2013, fremgår blant annet:

« ... (farfar) fortel at han nok sjølv hadde sete i fengsel om denne loven hadde vore gyldig når han oppdrog sine egne born. Han straffa borna i si oppdraging. Også med bjørkeris, men det er likevel blitt folk av dei.»

I samtale med granskerne har farfar gitt uttrykk for at dette er et misvisende referat fra barneverntjenestens side. Det han angivelig hadde sagt var at voldelige refselsler ikke var uvanlig i tidligere tiders oppdragelsespraksis, også i Norge. Granskerne må igjen konstatere at her er uenighet om faktiske forhold. Men også far har i samtale med granskerne gitt uttrykk for at det ikke forekom vold i oppdragelsesøyemed i det hjemmet hvor han vokste opp.

Barneverntjenesten skal også ha bygget på uttalelser fra psykologen som fulgte opp S, gjennom samtaler, fra juni 2013 til oktober 2014. I et journalnotat fra 1.oktober 2013, gjengis følgende fra en telefonsamtale mellom barneverntjenestens representant og psykologen, hvor temaet blant annet var at S var skuffet over manglende erkjennelse fra familien om volden fra mor:

«(psykologen) mener at voldssystemet relateres til hele familien, og gjerne hele storfamilien, da den har blitt holdt skjult.»

I samtale med granskerne stilte psykologen seg uforstående til at han hadde kommet med disse uttalelsene. Han hadde møtt far og deler av hans familie kun en gang på et møte i slutten av mars 2014 og hadde ikke noe grunnlag for slike vidtrekkende vurderinger. Han mente imidlertid at familien gjennomgående på møtet hadde fremstått noe bagatellisierende vedrørende beretningene om mors voldsbruk. Granskerne legger med dette til grunn at barneverntjenesten ikke hadde noe saklig grunnlag for å mene at S sin familie på farsiden aksepterte vold i oppdragersammenheng. Om barneverntjenesten på noen måte har brukt en slik oppfatning som begrunnelse for manglende samarbeid med fars familie, er dette etter vårt skjønn ytterst kritikkverdig.

Fra barneverntjenestens side hevdes det i samtalene vi har hatt, at det lå grundige barnevernfaglige vurderinger til grunn for å velge fosterhjem utenfor familien. Plikten til å lete først i familien er imidlertid uomtvistet. Det er barneverntjenestens ansvar å begrunne hvorfor dette ikke er til det beste for det aktuelle barnet. Slik begrunnelse og vurderinger er ikke dokumentert i saken. Familien hevder også at de aldri har fått en tydelig begrunnelse på hvorfor ikke tante og onkel kunne bli fosterhjem, når S uansett måtte flytte fra beredskapshjemmet.

Om vi så legger til grunn at valg av fosterhjem i familien var utelukket, av faglige, tungtveiende grunner foretatt av barneverntjenesten, eksisterte det fortsatt en mulighet å velge nabohjemmet som fosterhjem. Dette hjemmet har ikke blitt beskyldt for noen voldsproblematikk, og var ellers et hjem hvor de to barna var godt kjente. Det er på det rene at dette hjemmet ønsket å bli fosterhjem.

I en e-post, datert 19.04.2013 fra nabohjemmet til barnevernleder fremkommer:

«Mandag var me i møte med Bufetat i Bergen for å snakka om å eventuelt bli fosterheim. I utgangspunktet er det dei to borna fra H me vil åpne dørene for dersom det blir offentlig omsorg for desse. Me kan også være avlastningshjem, hjelpe til i familien med meir dersom dette blir nødvendig. Dette gjer me for at borna, dersom dei ønsker, skal få komme tilbake til skule og nærmiljø. Etter ein lang og god samtale med to blide damer på Bufetat kom me fram til at me skulle sende deg/dykk ein Mail på dette slik at du/dykk var klar over at me er her og villig til å hjelpe dersom nødvendig.»

I brev fra barneverntjenesten til Bufetat, datert 26.04.2013, uttales det:

«Viser til søknad pr. 28.03.2013, der N.N. og M.M. (nabohjemmet) søker om å verta vurdert som fosterfamilie. BUF etat har bede om uttale vedk dette frå Samnanger barnevern. Ein forutsetnad for å kunna vere fosterheim er bl.a gode evner til samarbeid og lojalitet.»

Nabohjemmet får så 20.06.2013 følgende brev fra barneverntjenesten:

«Viser til dykkar søknad til Bufetat fosterheimtenesta i Bergen pr. 28.03.2013, samt mail pr. 19.04.2013 til Samnanger barnevernteneste, om å bli fosterheim. Barneverntenesta i Samnanger har beslutta, at De dessverre ikkje oppfyller krava til eventuelt bli fosterheim, eller besøksheim.»

Uten at dette fremkommer særlig tydelig i barneverntjenestens knappe begrunnelse, er det på det rene at nabohjemmets angivelige dårlige samarbeidsevner hang sammen med demonstrasjonene mot barnevernet i Samnanger i februar 2013. Den nå avdøde mannen i hjemmet var svært aktiv i gjennomføringen av demonstrasjonen, og hans ektefelle, som satt i kommunestyret, hadde også vært kritisk mot barnevernet.

Det kan virke som om barneverntjenesten har latt striden, som utvilsomt var ubehagelig, overskygge det faglige arbeidet med å vurdere hva som var til de involverte barnas beste. Det er det kommunale barnevernets ansvar å godkjenne og velge fosterhjem. Etter å ha blitt kontaktet av Bufetat med opplysning om at nabohjemmet ønsket å være fosterhjem for begge barna, burde det kommunale barnevernet av eget initiativ tatt kontakt med nabohjemmet og foretatt en profesjonell vurdering om hjemmet kunne være aktuell som fosterhjem, i lys av hva som ville være til det beste for både B og S. Det er som foran beskrevet uklart i hvilken grad nabohjemmet overhodet ble vurdert som aktuelt som beredskapshjem ved akutt plasseringen. Men uansett gjaldt plasseringen i beredskapshjem en midlertidig og fortrinnsvis kortvarig plassering (skjønt den i denne saken ble svært langvarig).

Å finne det rette fosterhjem er en større og viktigere beslutning med sikte på at barnet her kan komme til å bo lenge, ofte hele oppveksten. Desto viktigere er det at barneverntjenesten etterlever kravet om å legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste ved valg av fosterhjem. I lys av hvor godt kjente begge barna var i dette naboliket, kan det ikke utelukkes at det ville ha vært til barna beste å bo her som fosterhjem.

Med utgangspunkt i de fortrinn naboliket normalt ville hatt som fosterhjem i nært nettverk, kreves det en grundigere faglig vurdering enn å avskrive dette hjemmet på grunn av en strid i kommunen. En slik vurdering må foretas på barnas premisser og ikke komme i skyggen av at barnevernet fikk ubehagelig kritikk fra deler av kommunens innbyggere.

Barneverntjenesten har et selvstendig ansvar for å strekke seg langt for å få til et samarbeid med de barn og familie som saken vedrører. Barneverntjenesten kan ikke bare forutsette at kritikere av barnevernets konkrete håndtering i saken automatisk vil innebære manglende samarbeid om barnas beste, hvis noen av kritikerne skulle bli fosterhjem.

Et valg av naboliket som fosterhjem ville også gitt en mulighet for at de to barna hadde fått bo sammen. På dette tidspunkt bodde begge barna fortsatt sammen i beredskapshjemmet. Resultatet har i stedet blitt at barna ble splittet. De bor nå i hvert sitt fosterhjem utenfor familie- og det nære nettverket. Vi har forøvrig ikke funnet noen vurderinger som gjennomgår og begrunner at en slik splittelse var til de to barnas beste.

Granskerne har ikke nok grunnlag til å fastslå at det hadde vært til begge barnas beste å bli plassert i familie- eller naboliket. Men sett fra vårt ståsted fremstår denne type plassering som både god og nærliggende, i samsvar med rettsregler, nasjonal og internasjonal rettspraksis og rådende barnefaglige vurderinger. I denne saken fantes det reelle alternativer til en fosterhjems plassering i fremmed hjem. Når ingen av disse alternativene ble valgt, kreves det en tydelig og saklig begrunnelse fra barnevernets side om hvorfor de ikke ble valgt og hvorfor en fremmed plassering var til det beste for S, opprinnelig også for B. En slik begrunnet vurdering har vi ikke funnet.

Konklusjon

Barneverntjenesten har ikke dokumentert tilstrekkelig og tydelig hvorfor det ikke var til begge barnas beste, i hvert fall S sitt beste; å bo i fosterhjem i familie- eller i det nære nettverket fremfor i et fremmed fosterhjem.

Oppfølging av far

Etter et vedtak om omsorgsovertakelse, har barneverntjenesten et «*løpende og helhetlig ansvar for oppfølgingen av barnet, herunder et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene,*» som det lyder i barnevernloven § 4-16. Av samme bestemmelse følger det også:

Barneverntjenesten skal kort tid etter omsorgsovertakelsen kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging.

Denne bestemmelsen gjaldt også i 2013. I 2018 vedtok Stortinget for øvrig en ny siste setning i § 4-16 sålydende:

Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet, jf. § 4-21.

Lovendringen har selvsagt ikke tilbakevirkende kraft, men denne formuleringen representerer neppe noen ny rettstilstand, bare en tydeliggjøring og en oppfølging av EMDs mangeårige entydige praksis.

Det er først og fremst en pedagogisk påminnelse til barneverntjenesten om at omsorgsovertakelser i utgangspunktet er tenkt å være midlertidige, og at biologisk familie har krav på oppfølging også etter omsorgsovertakelsen. Dette med sikte på eventuell fremtidig tilbakeføring av omsorgen for barnet, under den klare forutsetning at dette ikke kommer i strid med hensynet til barnets beste.

Slik saken utviklet seg, er det far som er den aktuelle biologiske omsorgsperson. Mor er ute av bildet med hensyn til daglig omsorg for S. Barneverntjenestens oppfølgingsansvar, etter vedtaket om omsorgsovertakelse av S, retter seg derfor mot far. I tillegg til ovennevnte forpliktelser etter barnevernloven § 4-16, gjengis følgende uttalelse fra premissene i fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelsen (24.oktober 2013):

Selv om det er alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakt og trygghet som (gutten) trenger nå etter sin alder og utvikling, kan det ikke utelukkes at (far) vil kunne gi (gutten) forsvarlig omsorg på sikt.

I tillegg forelå den tidligere nevnte sakkyndige utredningen fra 3. oktober 2013 som fastslo at far ville være «i stand til å ivareta de generelle behovene (gutten) har.»

Med hensyn til de emosjonelle krav til god omsorg uttalte sakkyndig at far, om han skulle få tilbake omsorgen, «i så fall ha behov for veiledning og hjelp både til å ta ansvar for egne omsorgsoppgaver fullt ut og underveis å forstå og hjelpe (gutten) med de reaksjoner som med stor grad av sannsynlighet vil komme».

Både i medhold av det utvetydige kravet i § 4-16 og i vurderingene fra fylkesnemnda og sakkyndig, hadde barneverntjenesten en klar oppfordring i denne saken til å følge opp far, også etter vedtaket om omsorgsovertakelse. Det synes i liten grad å ha skjedd.

Far oppsøkte på eget initiativ det private Senter for Samarbeid og Konflikthåndtering, hvor han fikk foreldreveiledning og annen oppfølging. I brev fra senteret til barneverntjenesten 12. mars 2014 ble far beskrevet som empatisk og med god sosial kompetanse og selvinnsett. Det ble også uttalt at far trengte faglig veiledning. Senteret foreslo å formidle kontakt til en barnepsykolog som far og familien hadde tillit til og ønsket nærmere samarbeid med barneverntjenesten om videre oppfølging. Dette synes ikke å ha skjedd.

Videre fant det sted et møte 21. januar 2014 hvor far, sammen med tidligere lensmann i kommunen og en pensjonert undervisningsinspektør etterlyste tilbud om hjelpetiltak og oppfølging av far. Det synes heller ikke å ha kommet noe mer konkret ut av dette.

Granskerne savner dokumentasjon på om, eller eventuelt hvorfor ikke barnevernet fulgte opp far. Hvis begrunnelsen er at det var på grunn av den nevnte konflikten, er dette i så fall en lite overbevisende begrunnelse. Den har uansett intet med hensynet til barnets beste å gjøre. Hensynet til barnets beste vedrører også oppfølgingen av biologisk familie etter et vedtak om omsorgsovertakelse. Om det var slik at barnevernet ikke maktet å gjøre jobben sin vedrørende oppfølging av far fordi tjenesten var så påvirket av konflikten, kunne den videre oppfølging av far ha blitt overlatt til en annen barneverntjeneste.

Fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse fra oktober 2013, ble behandlet i Nordhordland tingrett våren 2014, og dom avsagt 3. april 2014. Skjønt dommen ble en stadfestelse av vedtaket om omsorgsovertakelse, hadde barneverntjenesten fortsatt en selvstendig og løpende plikt til å følge opp far, som forelder, umiddelbart etter vedtaket om omsorgsovertakelse. Dette synes ikke å ha skjedd på tilfredsstillende vis. Det er uansett ikke dokumentert hva som er gjort eller hvilke vurderinger som er foretatt i den forbindelse.

Slik resultatet fremstår for granskerne, var barneverntjenestens unnløstelse av å følge opp far etter omsorgsovertakelsen, eventuelt manglende dokumentasjon av hvordan dette ble gjort, i strid med barnevernloven § 4-16 og i strid med foreldres rett til å bli behandlet i samsvar med forsvarlig barnevernarbeid og god forvaltningsskikk.

Granskingen er begrenset til det tidsrom hvor det var egen barneverntjeneste i Samnanger kommune. I dag er barnevernet i kommunen en avdeling under barneverntjenesten i Arna bydel i Bergen kommune. En vurdering av hvordan oppfølging og samarbeid mellom far og dagens ansvarlige barneverntjeneste fungerer, faller utenfor granskningsutvalgets mandat.

Konklusjon

Ut fra de funn granskerne har gjort, synes ikke far å ha fått tilfredsstillende oppfølging av barneverntjenesten jf. barnevernloven § 4-16. Barneverntjenesten har uansett ikke dokumentert hvilke vurderinger og tiltak vedrørende oppfølging av far som er foretatt i sakens anledning. Det er i strid med krav til forsvarlig barnevernarbeid og god forvaltningsskikk.

G) Øvrige kommentarer

Når det gjelder gjennomføring av samvær med tilsyn, først i beredskapshjemmet, siden i fosterhjemmet, samt omsorgsplaner for S, finner vi intet negativt å kommentere. Det er også gode samværsrapporter og utførlige halvårsrapporter fra fosterhjemmet.

Granskingens sak 2

I Sakens bakgrunn

Familien saken gjelder består av fire barn og foreldre som var skilt da saken ble opprettet i Samnanger kommune i 2002. Mor ble boende i en nabobygd sammen med sin nye mann og etter hvert deres felles barn. Etter samlivsbruddet bodde i en periode to barn hos mor og to barn hos far. Det var mye frem og tilbake for barna, men etter hvert ble alle fire barna samlet hos far. Først bodde alle fem hos fars foreldre, men det var utfordringer knyttet til dette pga trangboddhet. Kommunen bisto med hjelp til bygging av eget hus til familien og i 2003 flyttet far og de fire barna inn i nybygget hus.

Far har forklart at det var vanskelig å være alenefar, bo landlig til og samtidig jobbe skift som vekter og drosjesjåfør. Han var avhengig av bistand fra barnevernet for å mestre hverdagen.

Av dokumentene fremgår at far og familien mottok en rekke hjelpetiltak fra kommunen, som miljøarbeider, støttekontakt og noe utgiftsdekning (f.eks skikort, vinterklær, sykler etc).

I forbindelse med en sakkyndig utredning i barnefordelingssaken skriver de sakkyndige i sin rapport datert 19.03.04 at far synes å oppleve god og adekvat hjelp fra hjelpeapparatet. Han skal ha sett behovet for hjelpetiltak og evnet å følge dem opp.

På et tidspunkt sluttet den tidligere barnevernlederen. I januar 2004 begynte NN som leder for helse, sosial og barnevern, som var slått sammen til en felles tjeneste.

Samarbeidet mellom barneverntjenesten og far ble gradvis vanskeligere, og på vårparten i 2005 begynte Samnanger barnevern å forberede en omsorgsovertakelsessak for fylkesnemnda. 09.08.2005 vedtok Fylkesnemnda i Hordaland/Sogn og Fjordane at tre av de fire barna i familien skulle plasseres i fosterhjem i medhold av bvl. § 4-12 bokstav a, annet alternativ.

Barna ble plassert i tre ulike fosterhjem. Nemnda besluttet at begge sønnene skulle ha ett overnattingsamvær med sin far i måneden og ett dagsamvær i måneden med sin mor. Den yngste datteren skulle ha fire dagsamvær i året med hver av foreldrene. Den eldste datteren ble ikke omfattet av vedtaket, fordi hun bare noen måneder etter vedtaket fylte 18 år.

Vedtaket ble påklaget og Nordhordland tingrett opprettholdt vedtaket i dom av 01.03.06. Senere ble det begjært flere tilbakeføringer av barna. Far fikk ikke medhold i noen instanser.

Granskingen gjelder de to guttene i familien. Den eldste datteren ble ikke plassert. Den yngste er umyndiggjort og hennes verge har ikke samtykket til granskingen. Granskerne vil allikevel si noe om hennes situasjon slik den ser ut for oss. Se avsnitt P (under).

Vi har gjennomgått alle dokumentene som barneverntjenesten hadde i saken. I tillegg har vi fått innsyn i noen dokumenter som er levert oss fra far og andre i familiens nettverk.

Det har vært gjennomført samtaler med far, eldste datter og de to sønnene. Det er dessuten gjennomført samtaler med kommunelegen (som også var guttenes fastlege), helsesøster, tiltaksperson, S sin lærer, tidligere barnevernsjef NN, fostermor og miljøterapeut, tidligere inspektør ved barnas skole og besøkshjemfar for begge guttene samt tidligere saksbehandler i barneverntjenesten.

Det har ikke vært samtalt med den yngste datteren, men det er vår anbefaling at dette gjøres, se avsnitt P om dette.

Det har ikke vært samtalt med barnas mor, da hun hadde en perifer rolle i saken. Vedtakene var dessuten rettet mot far. Det kan bli aktuelt å snakke med mor i forbindelse med en evt egen granskning av den yngste datterens sak.

II Vurderinger av barneverntjenestens arbeid med saken

A) Barnevernets saksbehandling

Det vises til saksbehandlingsrundskrivet og det som er sagt om krav til saksbehandling og god forvaltningsskikk innledningsvis i rapporten.

Det har vært vanskelig å orientere seg i dokumentene i denne saken. De ligger ikke kronologisk og det foreligger ingen fullstendig dokumentoversikt som viser hvilke dokumenter som foreligger. F. eks. er en «omsorgsplan» benevnt som «brev» i dokumentlisten. Svært mange dokumenter er ikke engang dokumentført. Mange dokumenter finner man igjen flere ganger forskjellige steder. Det er også funnet dokumenter som utelukkende gjelder den ene av brødrene i den andres mappe. Etter at granskingsrapporten opprinnelig var levert, har det bare i sak 2 blitt overlevert 400 sider dokumenter. Det var uklart om dette var ny informasjon for granskerne eller om dokumentene allerede fantes i det gjennomgåtte materialet. De dokumenter som åpenbart var nye endret ikke granskerens konklusjon.

Rettsikkerheten for barn og foreldre svekkes når saksmappen ikke inneholder en skriftlig dokumentasjon av hva som er gjort, hvilken informasjon som er innhentet og hvilke vurderinger som er gjort. Manglende skriftlighet i barnevernssakene utgjør et brudd på god forvaltningsskikk og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om forsvarlig saksbehandling.

Det er generelt krevende å vurdere barneverntjenestes saksbehandling, ettersom den i liten grad har vært basert på skriftlighet. Det er mange dokumenter i saken, men få dokumenter som kan si noe konkret om barneverntjenestens egne observasjoner og vurderinger. Det finnes noen spredte journalnotater, men det ser ikke ut til at det er rutiner for å skrive ned telefonkontakt, møter, drøftelser og vurderinger inn i et journalsystem. Allikevel henvises det i brev og o.l. hyppig til barnevernfaglige vurderinger, uten at det er mulig å finne ut nøyaktig hva disse er. I samtaler med barnevernleder og to saksbehandlere sier de alle at det nok var for lite skriftlighet i saksbehandlingen og at vurderingene ble gjort gjennom muntlig behandling.

Granskerens mandat er at det «skal sjåast på om kommunen si handtering/framgangsmåte i sakene har vore i samsvar med gjeldande reglar, normer og verdiar. I det følgende vil granskerne se nærmere på de konkrete krav som stilles til barnevernets saksbehandling og si noe om hvordan barneverntjenesten i Samnanger har forholdt seg til disse.

B) Om å finne gode tiltak

Det er på det rene at far var alene om omsorgen for fire barn og at disse barna var noe preget av omsorgsbetingelsene før de fikk slå seg til ro sammen i nybygget hus i Samnanger. Kommunelegen beskrev familien som en «sammensveiset og litt kaotisk familie, ikke akkurat en A4-familie». Far arbeidet som vokter og drosjesjåfør. Dette innebar uregelmessige arbeidstider, noe som ikke alltid var gunstig i en situasjon med aleneomsorg for barn. Ble det vurdert et mer omfattende hjelpetiltak, for eksempel med avlastning på dager da far arbeidet kveld? Ble det foretatt en helhetlig vurdering

av hva som var nødvendig hjelp? Med tanke på at det senere ble innvilget til dels omfattende avlastningstiltak for fosterfamiliene, kan man tenke seg at det kunne innvilges liknende tiltak i biologisk familie for å avverge fosterhjems plassering.

Far har forklart at det ble en endring i samarbeidet med barneverntjenesten etter at NN ble ny leder. Han ville ifølge far at han skulle møte på kontoret hans tre ganger i uken og det ble opprettet en interim-konto, fordi far etter barnevernlederens syn ikke klarte å disponere pengene sine riktig. Med denne møtefrekvensen kunne ikke lenger far stå i vanlig arbeid. Barnevernlederen skal ifølge far ha uttalt at det ikke var barnevernets problem at far trengte barnevakt og at han fikk slutte å jobbe. Opprinnelig var avtalen med barneverntjenesten at far skulle jobbe så mye han kunne og at det skulle settes inn tiltak for å sikre at noen var hjemme når barna kom fra skole/barnehage. Dette ville ifølge far ikke den nye barnevernlederen være med på, han skal ha sagt at det far fars unger og at han fikk være hjemme med dem.

Uten inntekt ble det uansett svært vanskelig og han ble avhengig av sosialhjelp. Interim-kontoen gikk også under barnevernets ledelse i minus. Granskerne er blitt forelagt dokumentasjon på dette. Far har opplyst at kontoen uansett ville gå i minus, fordi det ikke var nok penger til å dekke familiens utgifter. Det handlet mao ikke om hvordan man brukte penger, men at det var for lite penger. Far avsluttet interimskontoen og samtidig nektet han å møte tre ganger i uken. Far fortsatte med månedlige møter.

Det fremstår som en inngripende ordning å skulle møte så hyppig hos barnevernet, men det er ikke mulig å tolke av dokumentene om det er riktig at far måtte møte hos barnevernet tre ganger i uken. Tidligere barnevernleder har fått spørsmål om dette på sms, men har ikke svart. Helsesøster i kommunen har imidlertid bekreftet at hun husker at far var tvunget til å gjennomføre slike møter og at dette var årsaken til at han ikke klarte å jobbe i tillegg.

Barnevernlederen har forklart at han hele tiden hadde et ryddig og greit samarbeid med far, men at han etter hvert mente at hjelpetiltak ikke var tilstrekkelig. Han beskrev, i samtale med oss, prosessen overfor far som ivaretagende. Det ble foretatt mange vurderinger og etter hvert ble han mer og mer bekymret. Han mente at det var god kvalitet på barnevernets arbeid, men på spørsmål om noe kunne vært gjort annerledes sa han at alle kan bli bedre og at det var et forbedringspotensial vedr. skriftlighet.

Det kan se ut som at den største bekymringen egentlig dreide seg om fars økonomi. Dette kommer særlig på spissen i starten av 2005 da skolen til A meldte bekymring til barneverntjenesten om at barnet var bekymret for fars økonomi og at det var lite mat i huset (21. januar 2007). Miljøarbeideren skriver nokså samtidig (20. januar 2007) i en bekymringsmelding at far ikke har penger til bensin eller mat. Hun oppfordrer ham til å be om sosialhjelp, men far gir uttrykk for at han synes dette ydmykende. Far har opplyst at han fikk låne penger av sin mor den 21. januar og at han neste dag skulle stor-handle. Han rakk imidlertid ikke dette før barnevernleder og tidligere kommunelege oppsøkte ham hjemme.

Barnevernlederen, som ved denne anledningen opptrådte som sosialleder, ville sjekke kjøleskapet. Da far ikke ønsket å slippe dem inn, sa barnevernleder/sosialleder at han ville få bistand fra politiet om far ikke frivillig slapp dem inn. I referatet fra hjemmebesøket står det at far sa at han ikke visste hvordan han skulle skaffe mat, og at han skal ha sagt; «*kanskje låna mat av andre, eller penger*». Far har opplyst til oss at han allerede hadde lånt penger av sin mor og skulle handle. Vi vet ikke hva som er riktig.

I samtale med de tre eldste barna sier de alle i dag at de ikke har noen minner fra barndommen om at det ikke var mat hjemme. De fikk matpakker og gode hjemmelagde middager.

Miljøarbeideren beskrev i samtale med oss at hun i perioden hun var miljøarbeider i hjemmet ikke observerte noe spesielt, med unntak av den episoden hvor hun sendte bekymringsmelding om tomt kjøleskap. Også miljøarbeideren ga uttrykk for at far var flink til å lage mat. I dokumentene ligger et skriv datert 16.03.05 fra S sin lærer der hun skriver at «*Han møter framleis på skulen kvar dag og har med seg det han treng av utstyr og bøker. Eg har ikkje sett anna enn at han også har mat med*».

Helsesøster, som ofte var hjemme hos familien, har i samtale med oss beskrevet en far som lagde mye god mat. Hun så aldri at det ikke var mat. Helsesøster beskrev situasjonen slik: «*Far fikk ikke jobbet pga av barnevernet og etter hvert ble det fattigdom av det. Det er grunnen til at barna ble plassert*».

Sosial nød er ikke grunnlag for omsorgsovertakelse. Far mottok noe sosialhjelp og dette var etter det opplyste tema i fylkesnemnda. Det kan ikke ses at dette var relevant for vurderingen av om det var alvorlige mangler ved den personlige kontakt og trygghet som barnet trenger etter sin alder og modenhet, jfr. bvl. § 4-12 a, andre alternativ. Sosial nød kan og skal avhjelpest med økonomisk støtte eller andre tiltak som kan løse problemet. Barn skal ikke plasseres i fosterhjem på dette grunnlaget.

Med unntak av noen skriv som ligger i saken undertegnet av den første barnevernlederen ser det ikke ut til å ha vært forsøkt å lage en overordnet plan for hjelpetiltak. I en innkalling til møte, datert 16.05.03 er overskriften «*Om vurdering av heile familien [...] med serleg vekt på hjelpetiltak for barna*» står det at man ville drøfte hva slags behandling/utredning og støtte hvert enkelt barn ville trenge fremover og at man i møtet ville søke å komme frem til konkrete tiltak og avtaler om hvem som skulle gjøre hva frem til avtale/nytt møte. Det ligger også et referat fra dette møtet i dokumentene. Dette er de eneste dokumentene vi har funnet i saken som viser et forsøk på å tenke helhetlig med tanke på hjelpetiltak, men det var over to år før fylkesnemndssaken.

Konklusjon

Det ser ut til at kommunen har hatt en raushet ift å bevilge penger til ulike tiltak, både før og etter omsorgsovertakelsen. Men det savnes en overordnet vurdering av hvilke hjelpetiltak som kunne vært satt inn for å forhindre omsorgsovertakelse. Det er gitt mange små og fragmenterte hjelpetiltak, som der og da helt sikkert var nyttige og nødvendige, men som ikke bidro til å løse familiens vanskeligheter med å få endene til å møtes, som ser ut til å være hovedproblemet.

C) Sammenblanding av sosialhjelp og barnevern

Det kan se ut som om barnevernlederen hadde vansker mellom å skille mellom de ulike rollene han innehadde. I referatet fra det omtalte hjemmebesøket var han benevnt som sosialleder og ikke som barnevernleder. Det har nok allikevel ikke vært tvil for far om at barnevernlederen også var på hjemmebesøk. Sosiallederen sa til far at han måtte komme på kontoret neste dag for å få sosialhjelp. Det står i referatet at far sier til sosiallederen at han opplever dette som en trussel.

Det påpekes fra granskerne at det utvilsomt er slik at barnevernloven gir hjemmel til uanmeldt hjemmebesøk. Ved akutt bekymring for barns helse og velferd er det riktig å ty til en såpass inngripende kontrollvirksomhet. Det er imidlertid noe uvanlig at sosialledere tar på seg å dra på hjemmebesøk til privatpersoner for å sjekke kjøleskap og fryser. Familien hadde neppe sultet i hjel om sosiallederen hadde nøydt seg med en telefon for å avklare bekymringen.

Sosiallederen hadde med seg kommunelegen for at hun skulle vurdere fars psykiske situasjon står det i referatet. Det kan ikke ses i dokumentene at fars psykiske helse er tema i det hele tatt.

Dette hjemmebesøket ble oppstarten på beslutningen om å starte en sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda. Ifølge far ble det i fylkesnemnda fremholdt at far hadde mottatt mye hjelp i form av økonomisk støtte, men at dette ikke hadde hjulpet.

Hvis det er riktig som far hevder, at det ble brukt imot ham at han hadde mottatt sosialhjelp, er det svært uheldig. Sosialhjelp er ikke et hjelpetiltak etter barnevernloven og skal heller ikke behandles som dette.

Konklusjon

Selv om det ikke er uvanlig at små kommuner slår sammen ulike lederfunksjoner bør det være klinkende klart for brukerne når man er i kontakt med sosiallederen og når ham er i kontakt med barnevernlederen. Det kan synes som om dette har vært noe uklart i denne saken.

D) Planer

Barnevernet er forpliktet til å dokumentere sin virksomhet og dette gjøres bla gjennom å lage planer for hvert enkelt barn etaten er i befatning med. Det er registrert at det foreligger en omsorgsplan for S, men det er ikke funnet noen slik omsorgsplan for A, men halvårsrapporter fra Aleris Ungplan, der den første er fra omsorgsovertakelsen. Denne har noen likhetspunkter med en omsorgsplan.

De fleste vedtak i mappene er etterfulgt med en tiltaksplan. Disse gir minimalt med informasjon og bærer preg av å være fylt ut etter en standardmal. Tanken med tiltaksplaner er at de skal være et samarbeid mellom hjem, barna og barnevern. Det vites ikke om familien var involvert i utformingen av tiltaksplanene. Men ifølge S kunne han bare huske én samtale med barnevernet og det var med barnevernlederen. A forklarte at han fikk lite informasjon av barnevernet. Med tanke på det store antallet tiltaksplaner kan det dermed se ut til at barna ikke ble involvert i utformingen av disse, siden deres opplevelse er at de i liten grad ble involvert i sin egen sak.

Konklusjon

Det er ikke noe som tyder på at barna har fått medvirke i å lage tiltaksplaner. De tiltaksplanene som foreligger virker «tynne» og bærer preg av å være utfylt etter en standardmal.

E) Tilsyn i fosterhjemmet

I saken til A fremgår det av dokumentene at det igangsatt tilsyn i fosterfamilien i november 2005. I brev fra As advokat av 5. november 2007 etterlyses imidlertid tilsyn av fosterhjemmet A oppholder seg i. Advokaten opplyser at A ikke har hatt noen kontakt med tilsynsfører det siste året han har bodd i fosterhjem og det ble vist til bvl. § 4-22, 4. ledd og underliggende forskrifter. Han ba om at tilsynsrapportene for de siste tolv månedene ble oversendt ham. I barnevernets svarbrev av 14.11.07 skriver barnevernlederen at tilsynsfører har gjennomført tre besøk i fosterhjemmet dette året og at det vil bli foretatt ytterligere to besøk før 2007 er omme.

I brev datert 09.11.07 skriver tilsynsfører at hun har gjennomført tilsyn 10.mars, 24. mars og 24. april. Hun opplyser at hun er en nær venn av fosterfamilien, men at oppdraget går foran vennskap. Våren 2007 skal hun ha fått beskjed om at kommunen ikke ønsket at hun skulle fortsette som tilsynsfører. A skal etter dette ha ytret et ønske om at hun skulle fortsette og noe senere fikk hun contra-beskjed fra kommunen om at det allikevel var ønskelig at hun fortsatte. Tilsynsfører etterlyste da en skriftlig arbeidsavtale, men siden denne ennå ikke var mottatt hadde hun ikke gjennomført flere tilsyn. Den 09.11.07 hadde hun ennå ikke fått noen arbeidsavtale med barneverntjenesten.

For A har tiden mellom april og november blitt opplevd som lang tid, noe som resulterte i henvendelsen fra hans advokat om dette. Det er flere forhold som må kommenteres. For det første

er det ikke heldig at det oppnevnes en nær venn av fosterfamilien som tilsynsperson. Selv om det skulle være riktig som tilsynsføreren skriver i brevet datert 09.11.07 at hennes «*jobb som tilsynsfører gikk foran vennskap*» vil dette være en usikkerhet hos alle involverte, spesielt fosterhjemsbarnet. Dersom det er kritikkverdige forhold i hjemmet, vil det være vanskeligere å fortelle om dette til en nær venn av familien av frykt for at tilsynsførerens lojalitet er hos hennes nære venner og ikke hos barnet. Et fosterbarn burde uansett slippe å føle på et ansvar for å ødelegge nære vennskap, dersom det er ting han ville ta opp.

For ordens skyld vil vi vise til at også barnevernlederen reagerte negativt på at tilsynsføreren var en venn av fosterfamilien. Han viser og til noen av de samme dilemmaene som vi omtaler over. Det er derfor ekstra underlig at denne tilsynsføreren fikk fortsette. Det legges til grunn at det er fordi A skal ha sagt at han ønsker at hun fortsetter, men dette blir en spekulasjon fordi det står ikke noe om dette i dokumentene.

Poenget med fire tilsyn i året, er å sikre en jevn kontroll med omsorgen barnet får under offentlig omsorg. Tilsynsbesøkene bør gjennomføres spredt utover året for å sikre dette. I tilsynsrapport av 15.05.07 fremkommer at på de to besøkene i mars var ikke A hjemme da familien var på skitur. Hvis vi kan legge til grunn at A var hjemme under tilsynsbesøket i april, ble det allikevel sparsomt med tilsyn i 2007. Til slutt må det pekes på at det kritikkverdige i at tilsynsfører ikke fikk en skriftlig arbeidsavtale før det var gått et halvt år og barneverntjenesten mottok brev fra guttens advokat.

Ved nærmere gjennomgang av dokumentene kommer det frem at ingen av tilsynsførers rapporter fra perioden før 12.11.07 er registrert innkommet hos barnevernet og i brev av 19.03.07 skriver tilsynsfører at hun ikke vet hvorfor ikke noen av rapportene hennes har kommet frem. Hun har slettet dem fra sin pc, så hun kan heller ikke sende dem på nytt.

Det stusses over at det tok barneverntjenesten over ett år å registrere at tilsynsrapportene uteble og deretter å vente i et halvt år før arbeidsavtalen med tilsynsføreren ble ordnet. Videre fremstår det som merkelig at ikke barnevernlederen opplyste til guttens advokat at det hadde vært utfordringer knyttet til tilsynsrapportene og at de to tilsynene i mars var bomturer fordi familien var på skitur. Isteden får man opplevelsen av at alt er i orden når man leser barnevernets svar.

I S sin fosterfamilie ser det ut til at det først den 01.10.06 ble oppnevnt en tilsynsperson. Hun skriver i tilsynsrapporten datert 09.03.07 at hun har gjennomført ett tidligere tilsynsbesøk siden hun ble oppnevnt. Det ligger en tilsynsrapport fra en annen person datert 24.03.06. Vi har ikke funnet noen skriftlig avtale mellom kommunen og tilsynsførere. Det er funnet til sammen seks tilsynsrapporter for de årene S var i offentlig omsorg. Dette ligger langt unna kravet på minimum fire tilsyn i året.

Konklusjon

Det var for mye rot og usikkerhet knyttet til tilsynsførere. For S var det for lite og for sjeldent tilsyn. For A var tilsynsfører en nær venn av fosterfamilien. Selv om barnevernet var opprørt over dette fikk hun fortsette. Begge guttene hadde for få og for sjeldne tilsynsbesøk og dette tilfredsstilte ikke kravene til tilsyn i fosterhjemmet.

F) Referater

Det ligger referater fra ansvarsgruppemøter i saken. Det er umulig for granskerne å si noe om referatene gjengir en korrekt beskrivelse av disse møtene, men det kan i hvert fall sies at det ser ut til at ansvarsgruppemøtene er dokumentert. Det ligger også ulike referater fra tiltak som støttekontakter, besøkshjem etc. Det er umulig å vite om det skulle vært flere slike referater, men det ser ut til at mange personer som har vært involvert i saken har beskrevet innholdet i tiden de har brukt med barna.

Det ligger også referater fra besøkshjem og støttekontakter, som gir et bilde av hva slags aktiviteter guttene har vært med på.

Konklusjon

Det vites ikke om referater fra ansvarsgruppemøter o.l. gjengir det som er sagt på en tilfredsstillende måte, men det ser ut til at støttekontakter, besøkshjem og fosterhjem samvittighetsfullt rapporterer i referats form til barnevernet hva slags opplevelser og aktiviteter guttene har vært med på.

G) Fosterhjem i familie/nettverk

Det fremgår ikke av dokumentene i saken at barneverntjenesten har vurdert å plassere barna i familie eller nettverk. Far har opplyst at hans søsken ønsket å stille opp som fosterhjem for barna. Det samme har begge sønnene oppfattet. Læreren som vi har snakket med har fortalt at det også var en annen person i nettverket (en rektor eller lærer, etter det vi har forstått) som hadde tilbudt seg å ta alle tre barna inn i sin familie.

Det kan ikke ses at denne muligheten er drøftet eller vurdert, se mer om jussen knyttet til dette i sak 1. Heller ikke i denne saken er det mulig å se om barnevernet har drøftet eller vurdert om barna kunne vært plassert i familie eller nettverk. Også i denne saken var det noen nærliggende alternativer som muligens ville vært bedre for barna, men dette vet vi ikke mye om. Det mangler dokumentasjon på at de foreslåtte fosterhjemmene i familie/nettverk er vurdert

Konklusjon

Barneverntjenesten har ikke dokumentert hvorfor det ikke var til barnas beste å få bo samlet i et fosterhjem i bygda der de bodde, evt å få vokse opp hos hver sin tante som var et annet alternativ, fremfor å vokse opp i fremmede fosterhjem hver for seg. Jfr. fosterhjemsforskriften § 4.

H) Barnas mening

Omsorgsovertakelsen ble iverksatt like før A fylte 14 år. Det kan se ut til at A i alle årene han var plassert har fortalt svært mange av de han har vært i kontakt med at han vil bo hos far og at han er lei seg og synes ting er vanskelig fordi han ikke får bo hos ham. Dette kommer frem flere steder. Det har vært gjennomført flere runder med tilbakeførings saker etter omsorgsvedtaket i 2005.

I våre samtaler med A har han fortalt at barneverntjenesten ikke snakket med ham før omsorgsovertakelsen utover et besøk på skolen som han ikke helt klarer å tidfeste, der barnevernlederen oppsøkte ham for å fortelle at barnevernet ville ta omsorgen for ham og søsknene hans. Da det ble klart at A skulle flytte i fosterhjem fikk han heller ikke uttale seg om valg av fosterfamilie. Han har forklart at det var en lærer i Samnanger som var villig til å ta alle de tre yngste søsknene i flokken som fosterbarn. Han var også kjent med at barna kunne få bo i fosterhjem hos hver av tantene (fars tre søstre). Ikke noen av disse fosterhjemsalternativene ble vurdert. Det fremgår ikke noe sted i dokumentene at barnevernet har snakket med A, hverken barnevernlederens samtale med ham på skolen eller andre samtaler.

S er et år eldre enn A. Han er mer innadvendt og stille enn sin bror. I samtale med oss har han forklart at han var redd for å si noe. Han turte ikke si noe fordi han ikke ville gjøre ting verre. Han har beskrevet tiden under offentlig plassering som svært tung og han har fortalt at han var ulykkelig og gråt mye. Han ønsket ikke å flytte ut av kommunen og fikk bo i fosterhjem hos hun som hadde jobbet som miljøarbeider i familien. Dette var vanskelig for ham, fordi han følte at han hadde flyttet inn til barnevernet som etter hans syn hadde ødelagt mye. På spørsmål om han snakket med noen i

barnevernet eller om noen spurte om hans mening, sier han at han bare husker én samtale og det var med barnevernlederen.

Det går ikke frem av dokumentene at det er gjennomført noen samtaler med guttene.

Barnevernloven § 6-3 gir barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter rett til informasjon og anledning til å uttale seg før det tas avgjørelser i saker som berører det. Denne rettigheten er dypt forankret i så vel barnekonvensjonen (BK) art 3 og senere GrL. § 104 som kom til i 2014, men som stadfester flere av BKs bestemmelser. BK ble ratifisert av Norge i 1991 og i 2003 ble den inkorporert i norsk lov gjennom menneskerettsloven.

Det rapporteres fra flere hold at As kontakt med far var positiv for ham. Til tross for at A er et stort barn i perioden han er plassert, blir han ikke hørt og han måtte bo i fosterhjem frem til han i en alder av 17,5 år til slutt fikk medhold i en tilbakeføringssak og fikk flytte hjem til faren. S bodde under offentlig omsorg til han ble 18 år.

Det er ikke gjengitt i tilsynsrapporter eller andre steder at S på samme måte som A ga sterkt og hyppig uttrykk for at han ville tilbake til far. Han sier i dag at det var det han ville, men at han ikke turte si så mye.

I fylkesnemndsvedtaket fra 2005 står det at nemnda har hørt alle tre barna og at samtlige ville bo fast hos far. Etter som tiden gikk fikk barna selvstendige partsrettigheter og ble hørt på den måten, de har aldri veket fra standpunktet om at de vil bo fast hos far.

Selv om denne granskingen ikke gjelder den yngste jenta finner vi grunn til å vise til at det i prosesskriv fra kommunen står at yngstejenta som da var 11 år ikke trenger å bli hørt fordi det ville være en belastning for henne. Dette er en saksbehandlingsfeil. Det er ikke anledning til å «prute» på et barns rettigheter på denne måten. Hun har rett til å bli hørt hvis hun vil, men kan selvsagt også velge å ikke bli hørt. Men hun må få dette valget selv, ingen andre skal ta valget for henne.

Konklusjon

Det er grunnlag for å konkludere med at barna i svært liten grad har blitt hørt av barneverntjenesten og at barna ikke har vært med å påvirke valg av fosterfamilie, utforming av tiltaksplaner etc. Det kommer ikke tydelig nok frem i hvilken grad barna har medvirket og hatt synspunkter på sin egen bo- og livssituasjon, eller hvordan barnevernet har vurdert barnas eventuelle oppfatninger. Om barna ikke har medvirket er dette et alvorlig brudd på sentrale rettsregler. Om barna har hatt meninger, men disse ikke tydelig er referert og vurdert, er dette alvorlige mangler og brudd på god forvaltningsskikk. Dessuten manglende forsvarlighet i barnevernets arbeid.

I) Om å vokse opp i hvert sitt fosterhjem

Det er sjelden ønskelig å splitte en søskenflokk som må plasseres i fosterhjem. Det er ikke direkte hjemlet i lov at søsken ikke skal splittes, men hvis det er til barnas beste å vokse opp sammen, er det mange hjemler for dette, f.eks: bvl. §§ 4-1, 4-15 og BK art 3 og 9 og selvsagt EMK art 8. Bufetat anbefaler også dette på sine hjemmesider: Søsken skal bo i samme fosterhjem, hvis ikke særlige grunner taler imot det. Også FN har laget retningslinjer om dette.

I bekymringsmelding fra skolen den 14.01.06, ifm at Fylkesnemnda hadde besluttet at barna skulle flytte i fosterhjem påpekte skolen at tre forskjellige tanter og et ektepar hadde tilbudt seg å være fosterhjem for barna, slik at de ikke måtte skilles, men dette hadde bvt ikke vurdert. Læreren oppga navnet på alle de mulige fosterhjemmene.

Det kan ikke ses at barnevernet har kontaktet noen av de navngitte personene for å undersøke om det kunne være aktuelt å plassere barna hos dem. Det finnes heller ingen vurderinger eller drøftelser av spørsmålet.

Denne søskenflokket på fire barn endte på fire forskjellige steder. Det foreligger ingen vurderinger av hva som var til barnas beste når det gjaldt plasseringer. Det foreligger ingen dokumentasjon på at barna og far ble spurt om dette. Når det gjaldt S var han imidlertid klar på at han ikke ønsket å bytte skole, og han ble hørt på det og fikk bo i et fosterhjem i bygda.

På spørsmål til barnevernlederen om hvorfor søskenflokket ble splittet svarte han at den yngste jenta var veldig krevende og at guttene også på hver sin måte var krevende. Etter hvert ble de enda mer krevende. På spørsmål fra granskerne om det at guttene ble mer krevende kunne ha sammenheng med selve omsorgsovertakelsen ønsket han ikke å kommentere det.

Granskerne har hatt en samtale med besøkshjemfar gjennom flere år. Han var inspektør/lærer på skolen der A gikk før omsorgsovertakelsen. A gikk i klassen til sønnen hans og de var gode venner. Besøkshjemfar beskrev hjemmeforholdene til A som litt uoversiktlige og antok at dette var en av grunnene til A så gjerne ville være med hans sønn hjem. Etter hvert ble det til at hans familie skulle være besøkshjem for A i faste helger, og broren S ble også omfattet av dette tiltaket. Det var ifølge komparenten greie gutter som aldri representerte noe problem. Besøkshjemmet ble opprettholdt også etter at de flyttet i fosterhjem Etter omsorgsovertakelsen opplevde han A og S som mer preget av situasjonen og med mer uttalte reaksjoner. Han observerte at guttene reagerte positivt på kontakt med faren når de tilfeldigvis fikk treffe ham under besøk.

Besøkshjemfar beskrev i samtale med oss at guttene profitterte på faste rutiner og forutsigbarhet. Han mener at far burde fått bedre hjelp til å få til dette selv. Han burde fått en annen hjelp enn han fikk. Men det var utfordringer med kommunikasjonen mellom barnevernlederen og far ifølge besøkshjemfaren.

Når det gjaldt søskenkontakt etter plassering, var det positivt at fosterhjemmene sørget for at de to brødrene, som var svært knyttet til hverandre, fikk være sammen jevnlig i helger, slik at de kom på besøk til hverandre og ble hele helgen. Barneverntjenesten medvirket til dette ved å finansiere reise etc for guttene.

En hendelse som fremstår som uforståelig oppsto ifm julefeiringen i 2005. Rektor på skolen der S gikk hadde fått informasjon om at yngstejenta ikke fikk feire jul sammen med de andre søsknene og far. Hun inviterte derfor alle, far og de fire barna, hjem til seg for å feire julaften. I brev datert 13.12.05 fortalte hun barnevernlederen om invitasjonen mer formelt. Hun opplyste også at yngstejenta kunne overnatte hos henne. I barnevernlederens svar i brev datert 21.12.05 vises det til taushetsplikten og den uheldige rollesammenblandingen som har skjedd i.o.m hun bruker informasjon hun har fått som rektor for det ene barnet til å invitere familien privat hjem til seg. Til slutt viser han til at når det gjelder samvær mellom foreldre og barn under barnevernets omsorg ligger det til grunn grundige barnevernfaglige vurderinger og at disse er komplekse og sammensatte.

Det er ikke mulig å se noen steder i saksdokumentene hvor disse grundige, komplekse, sammensatte og barnevernfaglige vurderingene gjøres og hva de går ut på.

Konklusjon

Manglende skriftlighet gjør det umulig å se hvilke vurderinger som lå bak en splitting av søskenflokket. Ifølge barnevernleder var det riktig å splitte dem fordi de var krevende. Ifølge besøkshjemfar over flere år, var guttene lite krevende, tvert imot beskrev han dem som ukompliserte og greie gutter. Vi sitter med gnagende uro om at guttene ikke var krevende når de

opplevde forutsigbarhet og respekt, men at den for guttene uønskede omsorgsplasseringen gjorde dem mer krevende. A med utagering og S med isolering og depresjon. Det er på det rene at S og A var nært knyttet til hverandre og at det var en ekstra byrde for dem å bli plassert i hvert sitt fosterhjem langt unna hverandre, selv om det ble arrangert hyppigere søskentreff mellom guttene enn med de andre søsknene.

J) Nærmere om As opplevelser av oppveksten under offentlig omsorg

A har gitt uttrykk for at han opplevde det som uforståelig at han ikke fikk bo hos faren, men måtte bo i fosterhjem. Han sa det samme da som han sier nå. Dette er dokumentert gjennom referater, journaler eller skriv fra mange forskjellige mennesker som var i kontakt med ham, inklusive hans advokat i fylkesnemnda og rettsapparatet.

Det er et gjennomgående trekk i dokumentene knyttet til A at han var deprimert og ga uttrykk for dette overfor flere instanser. I sluttrapport fra BUP 25.10.2007 heter det:

«Den barnepsykiatriske vurderingen viser en deprimert gutt. Depresjonen er nært knyttet til savnet over manglende samvær med to av hans søsken.»

I granskernes samtale med A forteller han om to traumatiske episoder som han opplevde at barnevernet ikke håndterte særlig godt.

Episode 1

I mars 2006, hadde A en meget vanskelig periode. Han hadde forventninger og håp om at han skulle få flytte tilbake til faren sin etter den rettslige behandlingen av fylkesnemndsvedtaket. Dette står gjengitt i journalen fra psykiater NN datert 16.03.06. Han skriver at A er ustabil med skiftende humør og at han nå har reagert med fortvilelse over (omsorgs)vedtaket og er rastløs og delvis søvnløs. Han foreskriver medisinen Zyprexa som er en medisin mot psykoser men som har en søvnfremkallende effekt.

Han skal ta to tabletter hver kveld, men oppdager etter hvert et ubehag ved inntak av medisinen. Den 17.03.06 har A en konsultasjon med sin lege i Fana BUP. I denne timen fortalte A at han tok Zyprexa, men at han ikke følte seg bedre, bare trøttere. Han sa også at fostermor hadde sagt at om han ikke tok pillene ville han bli plassert på institusjon der han ville få sprøyter. Legen ville at A skulle slutte med Zyprexa, men ville gjøre det i samråd med barnevern, Aleris og fostermor i møtet som skulle være den 20. mars. Til A sa han at han skulle trappe ned medisinbruken og kun ta én tablett daglig frem til noe annet ble bestemt.

Da A kom hjem til fosterforeldrene den 19. mars sa han ikke at han allerede hadde tatt en tablett og det ble en konflikt mellom ham og fosterforeldrene. Han gikk opp på rommet sitt og spilte musikk og etter en stund kom fosterforeldrenes fastlege for å overtale ham til å ta pillene. A nektet fremdeles. Etter en stund gikk han og la seg og ble noe senere vekket av politiet som fosterforeldrene hadde tilkalt. Han nektet fremdeles å ta tablettene og motsatte seg å bli med politiet. Han ble påsatt håndjern og fraktet i undertøyet ut i politibilen. A ble fraktet til psykiatrisk avdeling i Haugesund. Ingen ble med gutten til sykehuset og da han neste morgen ble skrevet ut fordi han ikke lenger kunne holdes på tvang og han ikke ønsket å være der lenger, var det ingen til å følge opp gutten.

A dro fra sykehuset og fikk etter hvert tak i sin far som sa at han skulle ta bussen til Bergen. Det var satt i gang leting etter gutten og far varslet barnevernet om at gutten var trygg og på vei til Bergen i buss. Dette resulterte i at bussen ble stanset av politiet som bordet bussen, la A i håndjern igjen og tok ham med seg i politibilen.

I perioden da denne hendelsen fant sted oppfattet både gutten og andre personer rundt ham som en spesielt kaotisk og vond tid for A.

Likevel skriver barnevernleder til Fylkesnemnda den 06.12.06 at *«utviklinga til guten har vore særst positiv frå 01.03.06 til dags dato. Han fungerer veldig godt i fosterheimen, og er ein aktiv gut som er med på mykje i fritida si»*.

Bildet som tegnes av guttens utvikling i dette brevet, står i grell kontrast til informasjon fra gutten selv og informasjon fra dokumenter i saken. I journalutskrift fra Barne- og ungdomspsykiatriske klinikk der A ble tvangsinnlagt den 19. mars 2006 beskrives guttens situasjon i fosterhjemmet som vanskelig. Det hitsettes fra fosterforeldrenes fastlege som skrev en vurdering den 20. mars s.å:

«Gutten er ikke suicidal eller psykotisk. Ikke grunnlag for øh innleggelse. Det fremkommer at A[...] har blitt innlagt på grunn av en konfliktsituasjon og krisesituasjon i fosterhjemmet». Det fremkommer videre av journalen at fostermor i samtale med avdelingen uttaler følgende:
«Hun forteller at A [...] kom til familien i oktober -05 og at det gikk bra de første to ukene, men at det deretter har vært vanskelig og at situasjonen toppet seg i går kveld».

Heller ikke Aleris sin halvårsrapport understøtter barnevernets uttalelse om at guttens utvikling i perioden gikk særdeles bra. Aleris beskriver, som fostermor, at det gikk bra i starten, men at det etter noen uker ble vanskelig.

Det er mulig at A slo seg mer til ro og at As trivsel i fosterhjemmet etter hvert økte, men barnevernlederens fremhevelse av denne perioden som spesielt god, understøttes ikke av annen informasjon i saken. Granskerne undrer seg over det som synes å være en skjønning av guttens situasjon.

Episoden med tvangsmedisinering, henting av politi, bruk av håndjern, tvangsinnleggelse og ny pågrepelse av politiet neste dag fremstår som ekstremt dramatisk og lite skjønnsomt håndtert i flere ledd.

Episode 2

Sommeren 2008, var A i besøkshjem fordi fosterforeldrene var på ferie. Han hadde det vanskelig fordi det var slutt med en kjæreste og han hadde noen konflikter gående med noen andre ungdommer. Etter en krangel er det mistanke om at A vil ta sitt eget liv. Politiet og lege ankom stedet og A ble akuttinnlagt på psykiatrisk avdeling i Haugesund. I epikrisen fra innleggelsen står det i avslutningsnotatet at det ikke foreligger noen mistanke om alvorlig sinnslidelse og at den aktuelle episoden synes å være utløst av en konflikt. Det er dermed ikke lenger grunnlag for tvungen observasjon.

A fikk tilbud om frivillig innleggelse, men ønsket ikke dette. Han ble i samråd med barnevernet fraktet til flyplassen i Haugesund og kom med flyet til Bergen der en saksbehandler og en ansatt ved institusjonen der A skulle tilbringe noe tid etter hendelsen, skulle vente på ham. Ifølge saksbehandleren sto de der og ventet hele tiden, men A dukket ikke opp. Han ble etterlyst og flyplassen gjennom søkt.

A hadde gått ut av flyet, ikke sett noen kjente og begynte å gå. Han hadde ingen penger så han gikk fra Flesland til Os. På et tidspunkt fikk faren kontakt med ham og han ble hentet forkommen og dehydrert i sommersolen etter å ha vandret langs veien i 7-8 timer.

Begge episodene var traumatiske for A og han hadde ikke opplevelsen av at han ble trygt ivaretatt i noen av dem. I samtale med oss er det spesielt disse episodene som han husket fra tiden han var under offentlig omsorg og som han selv trakk frem.

Valget av Zyprexa som medisin var omstridt og hans behandlende leger i BUP var sterkt imot bruken og hadde igangsatt en nedtrapping. Medisinen brukes først og fremst ved psykoser står det flere steder og ingen fant at gutten var psykotisk.

Det kan se ut til at barnevernleder har engasjert seg også i medisinskfaglige spørsmål. Da A skulle skrives ut den 20. mars i 2006 ville han at A skulle legges inn for en observasjon/differensialdiagnostisk utredning. Dette ønsket ikke gutten og behandlende lege oppfattet heller ikke at han var motivert for et videre opphold på avdelingen. Barnevernlederen ville da at han skulle være på avdelingen til neste dag fordi han ikke hadde funnet en institusjonsplass til ham ennå.

Konklusjon

Begge hendelsene kan ses som et uttrykk for at A ikke hadde det bra. At han ble henvist til en psykiater av fosterforeldrenes fastlege og foreskrevet antipsykose-medisiner som han ble tvunget til å ta økte ikke A sin følelse av trygghet. As egen fastlege og hans behandlere i BUP var ikke enig i denne medisineringen. Barnevernlederens engasjement i situasjonen fremstår som uvanlig. En gutt i krise blir lagt i håndjern og fraktet langt av sted til en psykiatrisk avdeling. Han burde vært fulgt av noen fra fosterhjemmet eller barnevernet. Da han neste dag ble skrevet ut var han alene, uten penger og tynkledd. Etter at far hadde varslet barnevernet om at gutten satt trygt på bussen kan det ikke ha vært nødvendig å hente ham ut av denne og legge han i håndjern på nytt. I 2008 da han på nytt ble tvangsinnlagt, var det heller ingen som ble med ham. Også denne gangen var han overlatt til seg selv, med de konsekvenser det fikk. Hvem som var å bebreide da A kom til Flesland vites ikke, kanskje ingen. Men gutten burde, i begge situasjonene ikke vært sendt alene på sykehus. Noen burde vært med ham.

K) Nærmere om S sine opplevelser av omsorgsovertakelsen

S hadde ikke de samme utfordringene som broren sin. Hans reaksjoner gikk ikke utover, men innover. Han har fortalt til oss at det var svært vanskelig for ham å bo i fosterhjem hos miljøarbeideren som hadde vært inne i familien hans. Han prøvde å gjøre det beste ut av det, samtidig som han var redd for å gjøre ting verre. Han har forklart at han ha prøvd å slette hukommelsen sin fordi han synes det er så vanskelig og vondt å tenke på det. Han har fortalt at han hadde selvmordstanker, og at den eneste grunnen til at han ikke tok livet sitt var at han ikke ville såre faren. Det ville gjøre livet enda vanskeligere for ham.

Hans fastlege forklarte i samtale med oss at S hadde mye mageknip da han var ung gutt.

S reagerer på at barnevernlederen ved en anledning blandet seg inn i hans forhold til fastlegen sin. Legen ville kalle ham inn på sitt kontor for å snakke ordentlig med ham om hvordan han hadde det og hva han selv ønsket fremover i forbindelse med en av de rettslige behandlingene. Dette stoppet barnevernlederen. I samtale med oss har også legen fortalt om denne episoden og man kan også finne informasjon om den i dokumentene.

I udatert notat fra legen står det at barnevernlederen hindrer S i å møte legen og at «han fremstår i telefonen opphisset og svært personlig involvert»

I dokumentene ligger det flere skriv fra en psykolog S skal ha hatt samtaler med. S kan i dag ikke huske denne psykologen i det hele tatt og han skriver i en sms at han tror han har slettet dette fra

hukommelsen eller koblet seg av da hun kom. Han er uenig i hennes vurderinger som ligger i saken om at han fremsto som en gladere og tryggere gutt. Han sier at han isolerte seg mye og stort sett satt inne på soverommet i fosterhjemmet. Han var svært lei seg.

Konklusjon

Det var vanskelig for S å bo i fosterhjem med en fostermor som tidligere hadde vært miljøterapeut i hans hjem. S burde ikke blitt forhindre i å snakke med sin fastlege. Han beskriver at han var engstelig i årene han var under offentlig omsorg. Kanskje hadde det vært godt for ham å få snakke med legen var hans fastlege.

L) Nærmere om fars opplevelse av omsorgsovertakelsen og kontakten med barneverntjenesten før og etter denne

I samtaler med granskerne har far beskrevet samarbeidet med barneverntjenesten som godt frem til ny barnevernleder begynte i januar 2004. Han oppfattet at barnevernlederen hadde noe imot ham. Han skal ha sagt at far var psykotisk og han bestilte til og med time til lege for ham.

Far skal ha måttet møte på hans kontor tre ganger i uken og det ble opprettet en interim-konto for ham, for at barnevernlederen skulle hjelpe far med å få orden på økonomien (se om dette over). Denne møtevirksomheten gjorde det umulig for far å jobbe og slik ble økonomien enda dårligere. Barnevernlederen var også sosialleder og far måtte få sosialhjelp av ham i denne egenskap. Far har opplyst at barnevernlederen nektet ham å jobbe, idet han ville at han skulle være hjemme og ta seg av barna.

Flere komparenter har gitt uttrykk for at samarbeidet mellom barnevernlederen og far var vanskelig. Den 26.01.06, informerte barnevernlederen far om at han ikke lenger var velkommen i ansvarsgruppemøter for barna fordi han hadde et sterkt engasjement. Dette fremstår som noe uvanlig og i strid med barnevernets plikt til å følge opp og søke samarbeid med familien.

Det siste året før S ble myndig skulle han bo på hybel i nærheten av den videregående skolen. Far har forklart at han ble svært overrasket da han ble introdusert for S sin nye fosterfar da han skulle ha samvær med sønnen sin. Han hadde ikke fått noe informasjon om at det forrige fosterhjemmet var avsluttet og at det var opprettet et nytt.

Barnevernleder sier i samtale med oss at han har hatt et ryddig og greit samarbeid med far. Granskerne er ikke kjent med at det har vært noen oppfølging av far etter omsorgsovertakelsen, jfr. bvl. § 4-16. Barnevernet er pliktig å følge opp foreldre med tilbud om veiledning og oppfølging etter en omsorgsovertakelse. Dette særlig med tanke på muligheten for tilbakeføring. Se det som er skrevet om dette i behandlingen av sak 1.

Konklusjon

Det er ikke mulig å konkludere entydig om hvorvidt barnevernlederens behandling av far kan kategoriseres som rene forfølgelser, slik far later til å mene. Det er imidlertid en del episoder som bekrefter at far ble utsatt for en behandling som kan sies å være noe utenom det vanlige. Som f.eks. kjøleskapsinspeksjonen foretatt av sosiallederen, utestengingen fra ansvarsgruppemøtene, bestilling av legetime under henvisning til at far var psykotisk og interim-konto/hyppige møter. Barnevernet har ikke etterlevd sin plikt til, så langt det er mulig, å samarbeide med barn og familie samt å vise den nødvendige respekt.

M) Egenrådighet hos barnevernleder?

Det kan se ut til at barnevernet i en del situasjoner har gått lenger i å styre/påvirke enn det som er nødvendig og forsvarlig. Kommunelegen rapporterte f.eks om at barnevernlederen har forhindret legen i kontakt med hans pasient. Det kan se ut til at barnevernlederen også har engasjert seg i medisineringsen av A. I hvert fall fremgår det av legejournaler at han ønsker barnet innlagt selv om det ikke var medisinsk grunnlag for det.

Hjemmebesøket han gjorde i kraft av å være sosialleder fremstår som unødvendig inngripende. I ansvarsgruppemøtet den 26.01.06 avviser barneverntjenesten at de er kjent med tvangsmedisinering av A, men kjenner til at det er skrevet ut adekvate medisiner som gutten har tatt med godt resultat. Dette står i motstrid til det guttens behandlende lege i BUP og behandlende lege ifm akuttinnleggelsen skriver i sine journaler.

Det synes nødvendig å spørre om hvorfor barnevernleder har hevdet at medisinene hadde god effekt, når det fremgår at så ikke var tilfelle.

Og hvorfor skriver han at gutten har hatt en særdeles god utvikling og fungerer veldig godt i fosterhjemmet i den perioden det var så vanskelig for gutten at fosterforeldrene ville tvinge i ham medisiner og han ble tvangsinnlagt?

Da eldste søster ble gravid i 2013, meldte barnevernlederen bekymring til helsestasjonen. Hun skal ifølge barnevernlederen ha hatt en traurig oppvekst og vært vitne til grove handlinger. I sakene som har gått for fylkesnemnda har det ikke vært påstander om vold og det er dermed usikkerhet knyttet til hva barnevernleder mente med at hun skal ha vært vitne til grove handlinger. Eldste søster har i samtale med granskerne fortalt at hun har mange gode minner fra barndommen, og at det verste som skjedde henne var at søsknene ble spredd og familien dermed ble oppløst.

Det fremgår av forvaltningsloven at en part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter. Granskerne er spørrende til hvorfor barneverntjenesten ikke ønsket å gi As advokat innsyn i dokumenter knyttet til tvangsinnleggelsen. Det fremstår som uklart hvorvidt dokumentene til slutt ble utlevert eller ikke. Det må være på det rene at A og hans advokat hadde krav på alle dokumenter i As sak.

Konklusjon

Det kan virke som om barnevernlederen i denne saken forholder seg som om saken er personlig. Det er vanskelig å få tak i hvorfor han ellers skulle handle som beskrevet ovenfor.

N) Gjennomføring av samvær

Det samværet som fylkesnemnd/domstoler fastsatte har, slik det fremstår av dokumentene blitt gjennomført. Det ser ut til at det jevnlig ble satt opp samværsplaner og at organiseringen av disse ble håndtert fint. Det foreligger til dels mye kommunikasjon mellom barnevern, foreldre, fosterforeldre og besøkshjem om den praktiske gjennomføringen av barnas kontakt med disse.

Konklusjon

Det er ikke noe å utsette på planleggingen og gjennomføringen av samværene mellom barn og biologiske foreldre og besøkshjem.

O) Utvikling av barnas vansker

Barna hadde ulike utfordringer som ble omtalt underveis i familiens kontakt med barnevernet. Den eldste jenta opplevde mobbing og skremmende atferd fra noen på skolen. Den yngste jenta fortalte om hendelser hos mor og hennes nye samboer og det var mistanke om seksuelle overgrep. Begge

guttene ga uttrykk for at de savnet sin mor. S på en stille og innadvendt måte, A på en utagerende måte. I perioder måtte de eldste se etter de yngste pga fars arbeid. Flere komparenter har gitt uttrykk for at familien trengte mer helhetlig hjelp. Det var ingen bekymringsmeldinger knyttet til barnas omsorg, før det i begynnelsen av 2005 kom tre meldinger om det samme; at det var lite mat hos far.

Ettersom saken skred fram kan det se ut til at barnevernets syn på oppvekstforholdene har utviklet seg og svulmet noe opp. I dokumenter til både den eldste og den yngste jenta fremkommer at de har vært vitne til vold, selv om det ikke har vært noen bevisføring omkring dette. For guttene har ikke dette vært tema i det hele tatt. Alle barna var inne i et behandlingsløp hos BUP og PPT. Det kan indikere at barna hadde dyptgripende vansker knyttet til hjemmet. Men det kan også bety at vanskene var knyttet til oppvekstforholdene mens samlivet mellom foreldrene besto, eller i forbindelse med samlivsbruddet som var konfliktfylt. Eller kanskje skyldtes det savn etter moren som har vært et gjennomgående tema for alle barna. Man kan også tolke behandlingen som et uttrykk for at far så barnas hjelpebehov og gikk inn i det på en konstruktiv måte. Poenget er at vi vet for lite om hvordan barna egentlig hadde det og det kan se ut til at barnevernet har hatt én hypotese og at den har vært at barna måtte plasseres i fosterhjem for at de skulle få en god nok omsorg og oppvekst.

Det kan se ut til at samarbeidsforholdet mellom far og barnevernleder har falt negativt ut for familien. A og S var 14 og 15 år gamle da fylkesnemnda første gang vedtok omsorgsovertakelse. Man må spørre seg om det var verdt å la dem gå igjennom det de gjorde på grunnlag av bekymringene knyttet til fars omsorg. Det var ikke vold eller overgrep hos far. De gikk til behandling, far var i utgangspunktet positiv til hjelpetiltak. Det kan se ut til at guttenes personlige og følelsesmessige omkostninger ved plasseringen var stor. Ingen av dem har fullført videregående skole, men de klarer seg allikevel ganske godt. A jobber full tid som sjåfør og har hus og samboer. S strever noe mer, jobber 40 % som ufaglært. Begge beskriver tiden under offentlig omsorg som ekstremt tung og vanskelig. A hadde to traumatiske opplevelser som følge av mistrivsel og frustrasjon, og det fremgår av tidsnære dokumenter at hadde det vanskelig og var deprimert. S vurderte å avslutte livet sitt, men gjorde ikke alvor av tankene av hensyn til far.

Konklusjon

Det var ikke tilstrekkelig utredet om det var nødvendig å ta fra far omsorgen for barna. Det var ikke foretatt en helhetlig vurdering av om det kunne iverksettes gode nok hjelpetiltak for at barna skulle få vokse opp sammen med sin familie. Det er vanskelig å se at belastningene barna var utsatt for står i forhold til bekymringene for fars omsorg. Kanskje var ikke familien A4 som fastlegen sa, men det er viktig å ha klart for seg at man fint kan vokse opp i en familie utenom det vanlige og bli «dugandes folk». Selv om far, med aleneansvaret for fire barn kanskje ikke ga perfekt omsorg, var det var aldri mistanke om rus, psykiatri eller vold. Guttene var 14 og 15 år og burde ha blitt hørt, men også lyttet til. De fant ikke fred i plasseringen og dette kom i veien for deres utvikling. Dette fremkommer av mange referater og journaler i saken.

P) Nærmere om yngste søster

Granskingen har som nevnt omfattet to barn av en søskenflokk på fire. Det eldste barnet ble grunnet sin alder ikke omfattet av vedtaket som førte til barneverntjenestens omsorgsovertakelse. I likhet med sine brødre ble imidlertid også det yngste barnet, jente født i 1998, gjenstand for omsorgsovertakelse og flyttet i fosterhjem.

Hun har hatt betydelige psykiske problemer, hun har fått flere diagnoser og bor i dag i institusjon. Granskerne mener det er stor tvil om diagnosen psykisk utviklingshemming, som ble stilt først etter at jenta hadde kommet i tenårene.

Etter vår vurdering, burde granskningen av denne saken også ha omfattet dette barnet. Hun er imidlertid umyndiggjort og har fått oppnevnt verge. Da vergen ikke har samtykket til innsyn i sakens dokumenter, har hennes situasjon ikke kunnet bli omfattet av denne granskningen.

Granskerne vil påpeke den bemerkelsesverdige situasjonen at jenta ble umyndiggjort ti dager før hun fylte 18 år, ved at hun selv undertegnet på at hun skulle være umyndig. Dette fremstår som uvanlig og det er foreliggende dokumenter som kunne opplyst om grunnlaget for umyndiggjøring, og heller ikke om et eventuelt umyndiggjøringsvedtak er korrekt fattet. Dette forholdet bør både av hensyn til jenta selv og sakens opplysning granskes nærmere.

Vi har imidlertid fått tilgang på en sakkyndig erklæring fra 2012 vedrørende barnet, samt et brev fra barneverntjenesten i Samnanger kommune fra februar 2016 til barnets far vedrørende spørsmål om oppnevning av verge. Granskerne har også fått en del informasjon om hennes situasjon gjennom samtaler med hennes far og fra en annen kilde under granskningen av guttenes sak.

Konklusjon

De undersøkelsene vi til nå har hatt mulighet til å foreta, indikerer at yngste søster er utsatt for betydelig urett fra det offentlige side. Vi anbefaler derfor sterkt at vi får mandat til å gå nærmere inn i også dette barnets sak. Jenta ønsker å snakke med oss. En samtale med henne kan gi et grunnlag for videre undersøkelser, herunder forhåpentligvis også tilgang til de viktigste saksdokumentene.

Granskingens sak 3

Foreløpig status

Saken gjelder en mor og hennes fire barn. Mor er fra Eritrea og kom til Norge som kvoteflyktning i februar 2010. Forut for ankomsten hadde familien bodd åtte måneder i en flyktningeleir i Etiopia. Familien bosatte seg i Samnanger kommune. Barna er født i 1998, 2003, 2004 og 2007.

Det ble meldt bekymring til barneverntjenesten om manglende omsorg for barna, samt utøvelse av vold i august 2010. Det ble satt inn tiltak i hjemmet. Barneverntjenesten fremmet sak om omsorgsovertakelse i april 2011, men begjæringen ble ikke tatt til følge med henvisning til at ytterligere hjelpetiltak måtte prøves ut, og at dette var til barnas beste.

Eldste barn ble så frivillig plassert i fosterhjem. Den 16. 04.12 ble de tre andre barna akutt plassert. Barneverntjenesten fremmet ny sak om omsorgsovertakelse av alle fire barna. I fylkesnemndas vedtak av 23.08.12 ble begjæringen om omsorgsovertakelse tatt til følge, slik at alle barna dermed ble plassert i fosterhjem. Det har senere også vært sak om tilbakeføring som opprettholdt omsorgsovertakelsen.

Granskningsarbeidet i sak 1 og 2 har vært mye mer omfattende og arbeidskrevende enn opprinnelig antatt. Arbeidet har sprengt den tids- og kostnadsramme som er lagt til grunn i vårt tilbud. Vi håper imidlertid at resultatet har blitt to grundige og utførlige rapporter som svarer godt på det mandatet vi har fått.

I sak 3 foreligger det et svært bredt dokumentomfang. Vi har mottatt 13 tykke saksmapper fordelt på de fire barna. Vi har ikke hatt kapasitet til å ferdiggjøre granskningen i denne saken innenfor de foreliggende tidsmessige og økonomiske rammer.

Samtalene med mor og det eldste barnet har gitt oss så mye oversikt over saken at vi ikke er i tvil om at også denne saken fortjener en grundig gjennomgang, i tråd med kommunestyrets vedtak. Her er blant tale om kulturspesifikke utfordringer som barns rett til kjennskap til sin etniske og kulturelle bakgrunn, og respekten for kulturell egenart for øvrig.

Det synes også å være god grunn til å granske nærmere hvordan mor har blitt bistått og fulgt opp både før og etter beslutningene om omsorgsovertakelse av barna.

Vi ber derfor om, i forståelse med rådmannen som vår nærmeste oppdragsgiver, om anledning til å fullføre denne granskningen. Det vil kreve en utvidet tids- og kostnadsramme.

Spørsmålet om oppreisning

Ifølge mandatet skal granskerne vurdere om det foreligger et grunnlag for oppreisning. Flere kommuner har i barnevernssaker vurdert om det skal ytes en oppreisningserstatning for tapt barndom. Denne kan gis der kommunen ikke anser det nødvendig eller ønskelig med en full rettslig behandling.

Norsk erstatningsrett er konservativ. Det skal kun erstattes påviselig økonomisk tap og det må godtgjøres at det er årsakssammenheng mellom den erstatningsutløsende hendelsen og det økonomiske tapet. Skal man vurdere en erstatning for tapt inntekt e.l. bør det i så fall legges frem dokumentasjon på hva man mener man skal ha erstattet.

Når det gjelder oppreisning har denne en annen karakter og er en erstatning for ikke-økonomisk tap. En oppreisning bærer ofte preg av å være et «plaster på såret» og en unnskyldning. Det er vanskelig å sette en økonomisk verdi på traumatiske opplevelser og tilknytningsbrudd, og granskerne vil anbefale Samnanger kommune å se hen til hvordan andre kommuner har løst dette.

Det er ikke etablert noen norm som er egnet til å fastsette en eventuell oppreisnings størrelse i saker som disse, verken av domstolene eller ved kommunal praksis. Denne type saker kan dessuten ha svært ulik karakter. Det er derfor vanskelig å anbefale størrelsen på eventuell kompensasjon i de sakene som her er gransket. Beslutning om oppreisning i saker som disse, vil antakelig like gjerne være et uttrykk for en politisk markering og ønske om forsoning som en erstatning i juridisk forstand.

Granskerne finner det derfor vanskelig å gi anbefalinger om oppreisning, og overlater den vurderingen til Samnanger kommune. Det påpekes likevel at konklusjonene i denne rapporten er entydige og kraftfulle i forhold til det kommunale barnevernets behandling av de sakene som er gransket.

Generelle bemerkninger

Det ligger som tidligere påpekt utenfor granskernes mandat å vurdere riktigheten av beslutninger i fylkesnemnda og domstolen. Samtidig gir de graverende forhold som denne rapporten avdekker grunn til bekymring.

Fylkesnemnda og domstolene baserer seg generelt på den informasjonen som fremlegges av partene. Mangelen på skriftlighet og dokumentasjon innebærer derfor en risiko for følgefeil, i den forstand at saken behandles på grunnlag av mangelfulle eller feilaktige opplysninger. Dette er en betydelig rettssikkerhetsutfordring for berørte familier.

Granskerne har tillit til at fylkesnemndene og domstolene behandler barnevernssaker etter beste evne. Imidlertid har disse organene begrenset mulighet til å kvalitetssikre og etterprøve den informasjon som fremlegges fra barnevernets side. Dersom saksbehandlingen i barnevernet er beheftet med feil og mangler faller det på de private partene, som ofte har begrensede juridiske ressurser til rådighet, å ettergå disse.

Det er derfor viktig å belyse barnevernets arbeid, slik Samnanger kommune har tatt initiativet til gjennom denne granskingen. Det er granskernes håp at rapporten kan være et bidrag til ytterligere kvalitetsheving i barnevernets arbeid, og dermed styrke rettssikkerheten gjennom hele sakskjeden.

Noter

ⁱ Prop. 169 L (2016–2017), Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)

ⁱⁱ Gunn Astrid Baugerud og Annika Melinder: Barns hukommelse av flytting fra biologiske foreldre - barn som flyttes i regi av barnevernet (Foreldrehjemskontakt 5-2010)

ⁱⁱⁱ Rapporten «Det å reise vasker øynene», Helsetilsynet 2019. En gjennomgang av 106 barnevernssaker i tidsrommet 2016-2017